

de Moeial

België - Belgique

P.P. - P.B.

1160 Oudergem

Gemeenteplein

BC31570

Studenttijdschrift van de Vrije Universiteit Brussel
Gratis en onbetaalbaar sinds 1983
Jaargang 32, nr. 2

KAALSLAG

Inhoud

3	Editio De KU Leuven regeert	Interview
4	Maandoverzicht Wat u las op onze website	6 #onzetoekestI Bram Roelant, voorzitter VVS
Reportage		10 #onzetoekestII Jonathan Hooft, voorzitter Studentenraad
5	Studentenaantal VUB stagneert 12,4 procent minder generatiestudenten	Reeks
12	Hoe vergaat het Paars aan de VUB? Comac, Jongsocialisten, LVSU	24 Millennials zijn van alle tijden Saddie Choua, twintiger toen de Muur viel
14	Onderzoekers jaloers op Nederland Weg met <i>publish or perish</i>	32 Met Egide op stap Lantaarnpaalspotting
16	De medaillekwesie die St V gijzelde Een reconstructie	Essay
18	De stem van een illegaal Hongerstaking voor wettig verblijf	28 De openbare ruimte is van mij Disneyland Bruxelles
20	Rector en VUB-vakbonden in onmin Revolutie wel nog niet voor morgen	Cultuur
22	Begeleide studenten Pact tussen instelling en studenten?	30 Het K-Team nodigt uit Jongeren van het Kaaitheater
		34 Street art Op wandel in Brussel

FOTO VOORPAGINA: EMILY SCHENNACH

Colofon

Adres: Triomflaan 35, 1160 Brussel

Mail: redactie@demoeial.be

Web: www.demoeial.be

Hoofdredacteur: Ruben Claesen

Chef Nieuws: Stéphanie Romans

Chef Opinie: Joren Janssens

Redactieleden: Lars Breuls, Manly Callewaert, Maud De Vos, Sarah Fellahi, Leen Gijbels, Liza Diane Gordin, Sarah Hamdi, Quinten Joris, Scarlett Karoleva, Sabine Miedema, Marco Muilwijk, Ken Pieraerts, Emily Schennach, Ken Sody, Egide van der

Heide, Sofie Van Waeyenberghe, Gaétan Verdikt, Paola Verhaert

Redactiemedewerkers: Emma de Backere, Lorena Dermaux, Marie Godderis, Sam Peeters, Margot Quix, Yannick Verberckmoes, Samia Zerkak, Basel Zobieda

Fotografie: Liza Diane Gordin, Sarah Hamdi, Margot Quix, Emily Schennach, Sofie Van Waeyenberghe

Illustratie: Quinten Joris

Ereleden: M. Magits, Jean-Paul Sartre, Jim Van Leemput, S. Carmiggelt, Stig Geukens, Maurice De Wilde

Lay-out: Ruben Claesen

Eindredactie: Ruben Claesen, Marie

Godderis, Liza Diane Gordin, Joren Janssens, Marco Muilwijk, Emily Schennach, Egide van der Heide, Sofie Van Waeyenberghe

Verzonden naar drukker op: 10 december 2014

Jaarabonnement: 30 euro

Stuur uw aanvraag en adresgegevens naar redactie@demoeial.be

Oplage: 2000 exemplaren

Formaat: 210 mm x 297 mm

Verantwoordelijke uitgever: Ruben Claesen, de Moeial, Triomflaan 35, 1160 Oudergem

De KU Leuven regeert

Daar hingen ze, verslagen in de touwen: de Vlaamse universiteiten die niet in Leuven liggen. Als schoothondjes behandeld.

De Leuvense almacht van Rik Torfs wil eerstejaarsstudenten met onvoldoende studievoortgang weigeren aan de universiteitspoort. Althans: als ze minder dan achttien studiepunten behalen in hun eerste jaar, mogen ze zich het daaropvolgende niet herinschrijven voor hun gefaalde opleiding.

De reacties van de andere universiteiten waren aandoenlijk. Zij betreuren het. Zij hadden liever overleg gehad.

Wie houdt de tel nog bij van de Leuvense eigengereide optredens? Associatievorming, tweejarige onderzoeksmaster, opschorting van de opleidingsvisitaties, de herwaardering van de letter 'K', ...

Triest werd het pas toen minister van Onderwijs Crevits “een pact” voorstelde over de universiteiten heen. Torfs lachte als Poetin. Stel je voor dat de EU hem zou aanbieden om de annexatie van de Krim *onderhandelend te bekrachtigen*. “Asjeblieft, Vlad, hou de Krim, maar laat ons er op z'n minst over praten.” De grijns van Vlad was nog nooit zo glad.

En ook de studenten zijn verdeeld. De Leuvense vertegenwoordigers zijn pro, de Gentse contra. De studentenkoepel VVS blaast dan weer koud en warm tegelijk: enerzijds positief want de studenten zijn geraadpleegd, anderzijds negatief want niet echt volgens het principe van democratisch hoger onderwijs. Enerzijds *tsjeverig*, anderzijds ook.

Wat was het wachten op de knuppel in het hoenderhok. Wat was het smachten naar de eloquente middenvinger aan het adres van de rector-met-één-schoen. (Overigens, dacht u ook dat de diefstal van Torfs' muiltje een promotiestunt was van de gelijknamige schoenenwinkel?) Hij is niet opgestoken. Een gemiste kans.

Toch opvallend hoe debatten over beknibbelende voorstellen steeds op de inhoud zijn toegespitst, zonder de strategische belangen in overschouw te nemen. Toch opvallend hoe het met verruimende ideeën net andersom is.

Het zal wel aan de tijdsgeest liggen. Of aan het volk, dat kan ook. Of aan de media. Of aan zij die goed zijn in het sturen van het debat.

Laat de middenvinger de mijne zijn: Poetin, jij bent de Torfs van Rusland. ♦

DOOR RUBEN CLAESEN, HOOFDREDACTEUR

De Moeial online

SAMENGESTELD DOOR MAUD DE VOS

19 november

Nieuwe veiligheidsmaatregelen stoet St. VÉ
Vrijzinnig Brussel viert Sint-Verhaegen. Ook dit jaar wordt de stoet opnieuw wat meer gereguleerd. Regels over onder andere de wandelafstand ten opzichte van de kar en een waarschuwingsbel moeten ervoor zorgen dat een ongeval als in 2011 nooit meer voorkomt. (sk)

20 November

ULB bant medaille Sint-Verhaegen

Het bestuur van de ULB heeft de medaille ter ere van Sint-Verhaegen dit jaar gecensureerd. Zoals vanouds wordt er voor de deelnemende kringstudenten een medaille ontworpen die op de klak kan worden gespeld, dit jaar over het thema 'Wereldwijde oorlog, geen wereldoorlog?'. Over die medaille ontstond aan de ULB ophef. De afgebeelde man draagt namelijk een armband met davidster die te veel zou lijken op een nazi-armband. ACE, de Franstalige tegenhanger van het BSG, werd uiteindelijk verboden de medailles te verspreiden. (rc)

24 november

David Lynch is zijn naam

Cinéma Galeries focust de komende maanden op David Lynch. Je kan er zijn integrale oeuvre gaan bekijken. Voor de gelegenheid wordt ook zijn speciaal samengestelde fototentoonstelling *Small Stories* opengesteld voor het publiek. (sz)

25 november

Stuvoraad herzielt controversieel kotenbeleid

De Stuvoraad heeft het toewijzingsbeleid van de VUB-koten opnieuw gewijzigd. De belangrijkste aanpassing is de hogere prioriteit voor heraanvragers die al een of twee jaar een VUB-kot huren. Generatiestudenten krijgen nog steeds de hoogste prioriteit. Tot het nijpend kotentekort verholpen is, zullen zowel de studenten die reeds langer dan drie jaar in een VUB-kot wonen als de zij-instromers grotendeels uit de boot vallen. (jj)

27 november

Actievoerder gearresteerd op ULB-campus

De actievoerders op ULB-campus La Plaine kregen bezoek van een gerechtsdeurwaarder. Hij kwam langs na de uitspraak van de rechtbank die stelde dat de studenten zo snel mogelijk het terrein moesten verlaten. Indien het comité weigert, dreigt een boete van honderd euro per actievoerder. Ondanks het rustige protest werd één student gearresteerd. (sr)

28 november

9999: Merksplas, vergeetput van justitie?

Studiekring Vrij Onderzoek organiseerde de vertoning van de docu 9999 van Ellen Vermeulen. Hierna volgde een panelgesprek over internering in België. In Belgische gevangenissen zitten momenteel bijna 1100 van de 4000 geïnterneerden opgesloten zonder enige vorm van aangepaste begeleiding. Het leverde de regering al veertien veroordelingen op. (mdv)

1 december

Protest 'Sauver la Plaine' nog lang niet dood

Een honderdtal sympathisanten betoogde vorige zaterdag tegen de plannen van Immobel om op de groene zones van de ULB een luxe-appartementencomplex te bouwen. De verwachte opkomst was groot, de uiteindelijke een pak minder. De actievoerders laten zich echter niet ontmoedigen en houden voet bij stuk. Ondanks de vastliggende plannen van de ontwikkelaar, zullen de protesten blijven doorgaan. (svw)

2 december

Naakte Noorse studenten als symbool in succesvolle strijd tegen inschrijvingsgeld

Noorse studenten gingen uit de kleren als protestactie tegen het regeringsvoorstel van de conservatieve partij Høyre om inschrijvingsgeld in te voeren voor niet-Europese studenten. Op 17 november, tevens de Internationale Dag van de Student, vond de succesvolle protestactie plaats. De activisten vonden later steun bij de christendemocraten en de liberalen. (ld)

4 december

Interview: Sophie Viaene en haar onderzoek over lichtmanipulatie

De Eos-scriptieprijs bekroont jaarlijks een studentenpaper over exacte wetenschappen. VUB-doctoraatstudente Sophie Viaene dingt met haar scriptie *Snelle racecircuits voor licht in computerchips* mee naar de prijs. Op 18 december wordt de winnaar bekendgemaakt. (lg)

5 December

Fluorescerende fietstocht door Brussel

Brik organiseerde voor het tweede jaar op rij de fluorescerende fietstocht *Nachtwacht*. Een tachtigtal deelnemers maakte een heuse fietstocht door de stad. Het aantal fietsers in Brussel groeit. Brik wil bijdragen aan deze evolutie door de fietsende gemeenschap samen te brengen en hen te wijzen op de gevaren in het verkeer. (sp)

6 december

Kinneke Baba grote winnaar Zangfeest

Grote winnaar van de 29ste editie van het Vrijzinnig Zangfeest is Kinneke Baba. De Oost-Vlaamse regionale kring kaapte alle prijzen weg: Beste lied, Publieksprijs en Prijs voor de vrijzinnigheid. De Geneeskundige Kring en de Polytechnische Kring werden tweede en derde. (sk)

7 december

Opinie: "Studenten, laat volgend jaar enkele roetvegen genoeg zijn"

Hogeschool Odisee stuurde 120 traditionele Zwarte Pieten, studenten uit de lerarenopleiding, naar 35 Brusselse basisscholen. "Laat dat de laatste keer geweest zijn", zo betoogt Stéphanie Romans, studente filosofie en chef nieuws van *De Moeial*. "Nu de figuur van Zwarte Piet ter discussie staat, is het uiterlijk van Piet een bewuste keuze geworden in plaats van een achteloze voortzetting van de traditie."

Lees alles nog eens na op: www.demoeial.be

Studentenaantal VUB stagneert

12,4 procent minder generatiestudenten

DOOR JOREN JANSSENS

De VUB gaat er prat op: bij ons is de student geen nummer. Toch spoken elk jaar opnieuw cijfers door de hoofden van decanen en vakgroepvoorzitters. Groene of rode inschrijvingscijfers vertalen zich dan in trotse schouderklopjes of teleurgestelde gezichten. Vooral de faculteit Letteren en Wijsbegeerte deelt zwaar in de klappen.

Het totale aantal inschrijvingen, over beide campussen heen, stagneert voor het academiejaar '14-'15. Met amper zestig studenten meer dan vorig jaar staat de teller van de VUB nu op 14.554 studenten.

Opvallend: vooral het aantal generatiestudenten loopt sterk terug. Dat zijn studenten die voor het eerst aan een opleiding beginnen in het Vlaamse hoger onderwijs. Dit aantal daalt van 1637 vorig academiejaar naar 1434 in 2014-2015, ofwel zo'n 12,4 procent. De universiteit handhaaft haar inschrijvingsaantal met andere woorden vooral dankzij zij-instromers, studenten die hier hun eerdere studies in het hoger onderwijs verderzetten in een poging om een bijkomend bachelor- of masterdiploma te behalen. Vermoedelijk is deze tendens te wijten aan het stijgend aantal werk- en avondstudenten.

“Als dit fenomeen zich enkel voordeed aan de VUB, dan was het een verontrustende ontwikkeling, maar momenteel maak ik me weinig zorgen.”

Georges Declercq, decaan LW

Selectie

In de opleiding Biomedische Wetenschappen is de daling van de inschrijvingen te wijten aan de kleinere instroom van Duitsers. Volgens Alain Dupont, decaan van de faculteit Geneeskunde en Farmacie (GF), was dat een bewuste keuze. “Veel Duitsers die niet slaagden voor het toelatingsexamen geneeskunde, kwamen in de eerste bachelor Biomedische Wetenschappen terecht. De taalbarrière en onvoldoende wetenschappelijke bagage zorgden voor een heel laag studierendement. We hebben voor het eerst geselecteerd op basis van hun taalbeheersing. Potentiële studen-

ten met onvoldoende wetenschappelijke kennis uit het middelbaar onderwijs werd ook afgeraden om de opleiding aan te vatten. We streven naar minder studenten met hogere slaagkansen.”

Deze kleine daling kan de groei van Campus Jette echter niet stuiten. Opnieuw trekken de opleidingen Geneeskunde en Farmaceutische Wetenschappen immers meer studenten aan. Dupont: “Het aantal eerstejaarsstudenten in de opleiding Geneeskunde stijgt. Een aantal jaar geleden hadden we amper dertig studenten in het eerste jaar, nu een zeventigtal. Onze ambitie is om dit nog wat meer omhoog te trekken; we hebben hier een klein marktaandeel ten opzichte van andere universiteiten.”

Factor Brussel

Dupont gaat verder: “Recent onderzoek toont aan dat onder meer de

de opleidingen aanbieden”, aldus de decaan. “Neem nu de master-na-masteropleiding Specialistische Geneeskunde. Gelijkaardige opleidingen bestaan aan vier Vlaamse universiteiten, maar wij zijn de enige met een goede beoordeling van de visitatiecommissie en een definitieve accreditatie. De andere Vlaamse faculteiten moesten een remediëringstraject voorstellen. Door louter onze kleinschaligheid zorgen we ook voor een goede begeleiding en integratie van zowel wetenschappelijke ontwikkeling, vaardigheden als praktijk. In de opleiding Farmaceutische Wetenschappen komen bijvoorbeeld veel studenten van Leuven, Gent en zelfs Hasselt over naar de VUB. Die geven duidelijk aan dat de persoonlijke omkadering bij ons een stuk beter is.”

Hard versus zacht

De faculteit Letteren en Wijsbegeerte heeft minder reden tot feestvieren. Enkel de vakgroep Wijsbegeerte en Moraalwetenschappen ontsnapt aan een forse daling van generatiestudenten. Het relatief kleine aantal studenten in deze vakgroep zorgt ervoor dat elk jaar kleine verschuivingen plaatsvindt. Decaan Georges Declercq: “Het is een algemeen fenomeen in Vlaanderen dat opleidingen in de Letteren minder studenten aantrekken.”

“Als dit fenomeen zich enkel voordeed aan de VUB, dan was het een verontrustende ontwikkeling, maar momenteel maak ik me weinig zorgen”, zo sust hij. “Zowel de inschrijvingen voor Geschiedenis, Kunstwetenschappen en Archeologie, Taal- en Letterkunde als Toegepaste Taalkunde daalden. Wellicht vinden ouders en studenten, gezien de algemene tijdsgeest, dat onze opleidingen minder werkzekerheid bieden.”

“Waarschijnlijk haakt een tot twee procent van de studenten af door het **hogere inschrijvingsgeld**”

VVS-voorzitter Bram Roelant over voorplan en achterban

TEKST: YANNICK VERBERCKMOES
FOTO: EMILY SCHENNACH

Bram Roelant kan tegenwoordig geen trein meer opstappen, of iemand vraagt hem naar zijn mening over een onderwijskwestie. De voorzitter van de Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS) is dan ook de spreekbuis van de studenten in het publieke debat over het hoger onderwijs.

VVS kwam de laatste maanden meermaals in de media door de verhoging van het inschrijvingsgeld, dat opgetrokken wordt van 620 euro naar 890 euro. De schoppenaas, het symbool van de protestcampagne van VVS tegen de besparingen in het onderwijs, prijkte onder andere op de toga van Rik Torfs toen de rector van de KU Leuven het academiejaar opende.

#onzetoeekomst

Is die verhoging wel zo dramatisch? Situeert de ongelijkheid in het hoger onderwijs zich niet eerder in andere aspecten?

Roelant: “Het verhaal is natuurlijk altijd genuanceerder. Studenten met een bepaalde sociaal-culturele achtergrond of met laagopgeleide ouders hebben het bijvoorbeeld moeilijker, maar het inschrijvingsgeld vormt de

eerste barrière voor iemand die wil gaan studeren. Er zijn daarnaast veel studenten die buiten het beursstelsel vallen, zij worden het zwaarst getroffen. En driehonderd euro is nog altijd driehonderd euro, daar kan je toch wel wat mee doen.”

Wat heeft VVS dan kunnen betekenen in dat debat, aangezien die verhoging er nu toch komt?

“Ten eerste: dat er overleg met de studenten is geweest. Ik herinner me nog heel goed die dag in augustus toen het regeerakkoord werd bekendgemaakt, met daarin de verhoging van het inschrijvingsgeld. We hebben toen onmiddellijk een brief geschreven naar minister van Onderwijs Crevits (CD&V) om dat aan te klagen.”

“We zijn ook met een veertigtal studentenvertegenwoordigers naar de eerste vergadering van het Vlaams Parlement getrokken, waar dat thema aangekaart werd. Matthias Diependaele, de fractieleider van N-VA, heeft toen gezegd dat het inschrijvingsgeld nooit meer dan duizend euro zou bedragen. Dat was al een eerste garantie, hoewel we natuurlijk niet precies weten hoeveel invloed onze aanwezigheid

“VVS stelt dan ook dat de studie-beurzen zich moeten aanpassen aan de verhoging van het inschrijvingsgeld. De groep van beursstudenten is nu behouden, maar op dezelfde loongrenzen, wat ervoor zorgt dat er een grotere groep is die meer zal moeten betalen. Wel is het zo dat bijna-beursstudenten een verlaagd inschrijvingsgeld krijgen. Dus de groep van bijna-beursstudenten is verdubbeld. Maar dat ging over 0,8% van de studenten en nu krijgen maar 1,6% van de studenten die bijna-beurs. Als wij zeggen dat het beursstelsel de verhoging van de inschrijvingsgelden moet volgen, dan bedoelen we dat de groep van de beursstudenten uitgebreid moet worden omdat de marges vergroten, en dat laat men juist na.”

student dan ook duidelijk maken hoe het hoger onderwijs eruitziet. Wij willen vooral dat er een wetenschappelijke achtergrond is om een student te adviseren. En dan nog zal de foutenmarge altijd vrij groot zijn. Maar een student die onmiddellijk de juiste opleiding kiest, is een student die geen *faalervaring* hoeft op te lopen en sneller zijn studies afwerkt.”

Op 17 november, de Internationale Dag van de Student, vroeg VVS wel een toelatingsproef voor ministers.

“Omdat een toelatingsproef niets zegt over een student. Het huidige regeerakkoord spreekt over een *oriënteringsproef* aan het einde van het secundair onderwijs en een *toelatingsproef* aan het begin van het hoger onderwijs. Daar stellen wij ons vragen bij, alleen al omdat je dan twee proeven aflegt. Wat is het nut van de een en wat is het nut van de ander? Niemand kan het definiëren. Bovendien, wat als die twee proeven elkaar tegenspreken? Als de proeven dan ook verschillen per instelling, *jah*, dan kan je die proef niet organiseren.”

De KU Leuven gaat de inschrijving van studenten die minder dan achttien studiepunten behalen in het eerste jaar, weigeren. Is het zo dat VVS het eens was met de KU Leuven omdat de Leuvense studentenraad achter die beslissing stond?

“Dat was de moeilijkste persdag ooit! Ik zal heel eerlijk zijn: ik heb één interview gedaan met het radioprogramma *De Ochtend* (ook op 17 november, nvdr) en ik ben veertien keer geciteerd in de pers, met als gevolg dat ik verkeerd geciteerd ben. Wij vinden het positief dat het voorstel tot stand is gekomen door overleg tussen de KU Leuven en haar studentenraad. Maar als voorzitter van VVS kan ik niet zeggen dat wij akkoord zijn. Wij hebben 23 studentenraden, niet één. Het debat zal gevoerd worden binnen werkgroepen en op de algemene vergadering van VVS op 4 december. Tot dan toe zullen wij er geen concreet standpunt over innemen.”

Toewijding

Vindt u eigenlijk dat de studentenraden sterk genoeg staan in Vlaanderen? Zijn de meeste studenten niet apathisch als het aankomt op studentenvertegenwoordiging?

“We gaan diep nadenken om naar het Grondwettelijk Hof te stappen.”

daar toen gehad heeft.”

“Volgens de Vlaamse regering is de verhoging van het inschrijvingsgeld nodig om de kwaliteit van het hoger onderwijs te behouden. Je zal mij natuurlijk nooit horen zeggen: “Ja maar, *fuck* die kwaliteit.” Op dit moment komen echter zowel de kwaliteit als de toegankelijkheid van het hoger onderwijs in het gedrang.”

VVS kan toch naar het Grondwettelijk Hof stappen om de verhoging van het inschrijvingsgeld tegen te houden, zoals de Franstalige studentenorganisatie FEF dat deed in de jaren '80?

“We gaan er alleszins diep over nadenken. Uiteindelijk zal de algemene vergadering van VVS bepalen of we verdere stappen zullen ondernemen. Ik zal het zelf niet op tafel leggen, want laten we eerlijk zijn: het is toch een grote stap om de overheid aan te klagen.”

Gelooft u dan dat er geen alternatief is voor de besparingen?

“Persoonlijk geloof ik dat er een alternatief bestaat voor de besparingen, maar als VVS gaan wij daar geen uitspraak over doen. Wij richten ons enkel op het onderwijs. Als er bespaard moet worden is het aan het politieke niveau om uit te maken waar en waarom. Maar de langetermijneffecten van deze besparingen kunnen echt groot zijn. Waarschijnlijk zal één tot twee procent van de studenten afhaken als gevolg van een verhoging van het inschrijvingsgeld.”

“In de VLOR (Vlaamse Onderwijsraad, nvdr) is er nu een debat rond studiefinanciering aan de gang, waar ik zelf voorzitter van ben. Daarin gaan we kijken naar het beursstelsel in het algemeen. Een van de kritieken is bijvoorbeeld dat ons beursstelsel in staat voor de schoolkost, maar niet de leefkost. Maar hoe dan ook: voor een student komt die leefkost er wel bij. In totaal zijn de kosten voor een universitaire niet-beursstudent die op kot gaat 12.500 euro; dan weet je dat een beurs momenteel niet toereikend is.”

De paradox van de toelatingsproef

Het Vlaamse regeerakkoord spreekt over de invoering van een niet-bindende toelatingsproef, wat is het standpunt van VVS daarover?

“Een niet-bindende toelatingsproef bestaat niet, laten we daar duidelijk over zijn. Een toelatingsproef bepaalt of je wel of niet toegelaten wordt. Wij kunnen wel akkoord gaan met een oriënteringstraject, dat voor ons begint in het vierde middelbaar. Daarin zouden studenten stelselmatig geholpen worden om hun competenties en interesses te ontdekken. Als je bijvoorbeeld geïnteresseerd bent in pedagogie, moet je je de vraag stellen: ben ik geïnteresseerd in de praktijk, of in de theorie? Ga ik bijgevolg naar de hogeschool of naar de universiteit?”

“Een oriënteringstraject moet de

“Studenten uitleggen wat wij doen blijft een uitdaging. Vandaar ook onze acties op de Dag van de Student. We stonden toen niet op straat, maar gingen studenten informeren via informatiecampagnes.

Elke studentenraad doet het maximum om terugkoppeling te garanderen tussen studentenraad en studenten. De meeste studentenraden doen dat via hun websites of studentenbladen. Heel vaak ben ikzelf als studentenvertegenwoordiger in een studentenrestaurant, in een klaslokaal, in de les of op de bus met wildvreemden gaan praten. De moeilijkheid bestaat erin om de dossiers volledig te vertalen naar de studenten. Laat iemand daar een maand op studeren en hij of zij vat het. Niet volledig doorgrond, maar wel *gevat*.”

Op welke manier hebben studenten dan invloed op het onderwijsdebat?

“Ik heb ondervonden dat studenten wel degelijk een verschil kunnen maken, dat merk je vooral aan hoe onderwijsdossiers evolueren. Voor mij is het ook belangrijk dat die evolutie zich afspeelt aan de onderhandelingstafel en niet in de media. Want dat is ook een harde les die ik geleerd heb: het debat rond het hoger onderwijs moet een publiek debat zijn, maar moet daarom niet constant in de media gevoerd worden. Ik heb heel wat dossiers gezien die op de goede weg waren en dan stilgelegd zijn of veranderd, omdat er plots politieke of *mediatieke* druk is.”

Het debat wordt soms een heen-en-weergeroep in de media?

“Ja, je kan rond de tafel een compromis vormen dat je achteraf moet kunnen overbrengen op de samenleving. Maar laten we dan alsjeblieft feiten en cijfers gebruiken en de discussie serieus voeren. Met clichés kom je soms heel ver, maar dat wil niet zeggen dat er achter het cliché een grond van waarheid zit. Neem nu het debat rond de herindeling van het academiejaar. Dat heeft enorm veel impact en tegelijk zijn daar nog zoveel vraagtekens bij. Dit debat loopt eigenlijk al jaren, maar op een bepaald moment is de kwestie uitgelekt en stond het op de voorpagina van het Leuvense studentenblad *Veto*. Vervolgens is het debat in de media gewoon gekelderd en dat is niet op zijn plaats. Je merkt dat de media gebruikt worden om iemands mening kracht bij

te zetten. En dat vind ik jammer.”

“Zelf proberen wij dat als VVS te vermijden. Wij zullen niets in de media *smijten*, tenzij het schandalig aan het mislopen is en het de laatste kaart is die we kunnen trekken; of als iemand anders al naar de media is gestapt en wij moeten reageren. De media is het debat aan het bepalen en de onderhandelingstafel niet meer, dan moet je je verantwoordelijkheid opnemen: je wil de stem van de student weer naar de tafel krijgen, zodat die opnieuw weegt.”

VVS is voor de democratisering van het hoger onderwijs. Vindt u dat anderstalige studenten, werkstudenten en andere minderheidsgroepen ook genoeg vertegenwoordigd zijn in studentenraden of VVS?

(even stil) “Nee.”

Dat is duidelijk.

“Laat mij daar wel het volgende bij zeggen. Zelf ben ik beursstudent. Het hangt af van een studiebeurs of ik kan gaan studeren en ik ben vrijwillig voorzitter van VVS. VVS kost mij makkelijk twintig tot dertig uur per week. Als student moet ik ook taken maken, lessen volgen en examens afleggen. Ben ik dan nog in staat om te gaan werken? Misschien vind ik daar wel zes uur voor, maar ik heb vastgesteld dat ik dat niet aankan. Ik heb ook nog een beetje tijd nodig om bijvoorbeeld een boek te lezen of even te ontspannen. Iets wat een mens nodig heeft.”

“Ik kan niet op kot en woon weer thuis, voor het eerst in zes jaar.”

“Toen ik mij verkiesbaar stelde, heb ik wel even moeten nadenken. Op een bepaald moment was ik erg boos, omdat ik mij de vraag moest stellen: kan ik door mijn sociaal-economische achtergrond wel voorzitter worden? Tussen haakjes: net van een orgaan dat een maximale democratisering voorstaat. Ik heb bijvoorbeeld mijn kot opgegeven. Ik kan geen zestig studiepunten opnemen, omdat dat niet te combineren is met het voorzitterschap van VVS en daardoor is mijn studiebeurs kleiner. Ik kan dus niet op kot en woon weer thuis, voor het eerst in zes jaar. Dat is een prijs die ik letterlijk heb moeten betalen om VVS-voorzitter te kunnen zijn en dat vind ik wel een pijnlijke conclusie.”

“Een student die tien of vijftien uur

per week moet gaan werken om zijn studie te betalen en daarbij nog moet studeren, heeft inderdaad moeilijker toegang tot de hogere niveaus van studentenvertegenwoordiging. Maar studentenraden doen wel het maximale om die studenten te betrekken op cruciale momenten. Als het bijvoorbeeld om werkstudenten gaat, zullen wij altijd iedereen aansporen om juist de mening van die studentengroep te gaan vragen. Er zit dus sowieso ook een vorm van schifting in studentenvertegenwoordiging, maar ik ga niet zeggen dat het ondemocratisch is.”

Wat heeft u nog geleerd van uw carrière als studentenvertegenwoordiger en voorzitter van VVS?

“In de verschillende niveaus van studentenvertegenwoordiging die ik doorlopen heb, heb ik telkens andere dingen geleerd. Vier jaar geleden was ik veel vooruitstrevender, perfectionistischer, maar het belangrijkste dat ik geleerd heb is om een goed compromis te sluiten. VVS opereert op het niveau van de Vlaamse Gemeenschap, waar partijprogramma's, het regeerakkoord en nog veel andere dingen een grote rol spelen. Dan is het soms moeilijk om een compromis te sluiten. Bovendien heb ik op een vrij veilige manier enorme levenslessen geleerd over hoe een vertegenwoordigingssysteem werkt en wat de pijnpunten daarvan zijn.”

Wat zijn uw verdere persoonlijke ambities?

“Als zestienjarige was ik enorm geïnteresseerd in politiek. Ik was er zo eentje die toen twee kranten las en wist wat er in de partijprogramma's stond. Vrienden, kennissen en ook de media vragen mij weleens of ik de politiek in wil. Studentenvertegenwoordiging kan perfect een springplank zijn naar een politieke loopbaan, maar misschien twijfel ik vandaag wel meer dan toen ik zestien was. Ik weet wat ik bijgeleerd heb en dat zijn ook zaken die nuttig kunnen zijn op de werkvloer. Maar wat ik daar later mee wil doen, weet ik nog niet.” ♦

“Wij beseffen dat het ook over de **kwaliteit van het onderwijs** gaat, maar zij niet”

Jonathan Hooft, voorzitter van de VUB-Studentenraad, beschouwt de eigen werking

Het zijn turbulente tijden voor de studentenraden. In het debat over de besparingen in het hoger onderwijs vormen zij de schakel tussen bestuur, overheid en de student. Jonathan Hooft, voorzitter van de VUB-Studenten- en Stuvoraad, vertelt over de gang van zaken. DOOR EGIDE VAN DER HEIDE

Om met de actualiteit te beginnen: het rommelt bij de studentenkoepel Vlaamse Verenging van Studenten (VVS). Op de plenaire vergadering van 4 december lag een Leuvense motie van wantrouwen tegen een van de bestuursleden op tafel. Uiteindelijk werd er niet over gestemd omdat de motie niet conform de statuten was. Aanleiding van de commotie: het bestuur van VVS zou standpunten innemen zonder de algemene vergadering te raadplegen. Ook de interne en externe communicatie kreeg kritiek. De vrijdag ervoor was VVS al op het matje geroepen door de Leuvense studentenvertegenwoordigers, zo meldde *Veto*.

Hooft, zelf vaak aanwezig op VVS-vergaderingen, snapt waar de kritiek van zijn Leuvense collega's vandaan komt: “Leuven heeft een heel andere traditie, in die zin dat zij alles terugkoppelen naar hun achterban. Wij en de andere studentenraden werken daarentegen veel meer met mandaten. Wij bezitten de stem van onze studentenraad en spreken ook altijd met die hoedanigheid, zonder dat we steeds weer moeten terugkoppelen.”

De VUB heeft daarom minder problemen met de standpuntinname van het VVS-bestuur: “Het is inderdaad zo dat VVS nu autonoom een aantal standpunten inneemt, maar ik kan hen begrijpen door al de recente onderwijsactualiteit. Dan moet je vaak kort op de bal spelen. Dat is niet altijd makkelijk”, geeft Hooft aan. Dat VVS-voorzitter Bram Roelant geregeld in de media verschijnt met zaken waarover de studentenraden nog niet geïnformeerd zijn, stoort hem wel. Hij vindt het goed dat de Leuvense vertegenwoordigers nu een signaal hebben gestuurd. “We hopen dat VVS het signaal ontvangt. Het bestuur heeft zich ook al openlijk geëxcuseerd en meermaals verbetering beloofd.”

Een aangehaalde maatregel om de problemen aan te pakken, is het VVS-bestuur op mediatraining sturen. Hooft ziet dat wel zitten: “Eigenlijk vind ik dat ze ons allemaal op mediatraining moeten sturen. We staan nu eenmaal in de *spotlights* door de onderwijsbesparingen en de discussie over de flexibilisering. We moeten daar optimaal gebruik van maken.”

Studentenbetogingen

Door de besparingen is het hoger onderwijs inderdaad onderdeel van het nationale debat. Studentenprotest zorgt ervoor dat er een belangrijke rol is weggelegd voor de vertegenwoordigers. Hooft beoordeelt de samenwerking met actiegroep Studenten Troef als positief, maar geeft wel aan dat de rol van de Studentenraad gaat veranderen. “Met de nationale studentenbetoging (2 oktober, nvdr) was ik erg blij. Ook de opkomst was goed. Maar daarna is het voor ons ook duidelijk geworden dat protesteren eigenlijk niet meer aan de orde is.”

Sommige studenten zeggen dat ze geen problemen hebben met een verhoging van het inschrijvingsgeld. Hooft vindt dit zorgelijk: “Ik denk dat heel veel studenten geen idee hebben waar het over gaat. De besparingen kunnen ervoor zorgen dat mandaten van profen en assistenten niet verlengd worden. Het gaat ook om de kwaliteit van het onderwijs. Wij beseffen dat, maar zij niet. Dat er dan uiteindelijk maar twintig studenten op een betoging afkomen, betekent dat studenten niet genoeg geïnformeerd zijn.”

Hooft ziet een nieuwe rol voor de Studentenraad. Sensibiliseren en informeren wordt de nieuwe prioriteit: “We zijn ervan overtuigd dat, van zodra ze voldoende geïnformeerd zijn, studenten wel zullen beseffen dat het problematisch is en op straat zullen komen.” Over hoe dat precies zal gebeu-

ren, wordt nog nagedacht. “We bespreken nog of we ons eerder richten op kleinschalige acties met focusgroepen waar studenten laagdrempelig vragen kunnen stellen, of veeleer op lezingen.”

Benoeming opleidingsraden

Interne zaken dan. Sinds dit jaar is de Studentenraad verantwoordelijk voor de benoeming van de studentenvertegenwoordigers in de verschillende opleidingsraden. Zo wil de Studentenraad proberen om hen meer te betrekken bij de centrale besluitvorming, en kan de raad op zijn beurt makkelijker de vertegenwoordigers in de opleiding consulteren. De benoemingen verliepen echter niet vlekkeloos. Zo zouden zijtes haast willekeurig aan studenten zijn toegewezen, enkel en alleen op basis van het advies van de voorzitter van de opleidingsraad. De kandidaten kregen ook geen kans om gehoord te worden.

Hooft erkent de problemen, maar benadrukt dat het om een *testcase* gaat: “We wilden de faculteiten ontlasten en de verkiezingen centraal organiseren, maar veel opleidingsraden hebben hun eigen traditie om zelf studenten te gaan zoeken. We wilden de faculteiten ook niet tegenwerken, en daarom hebben we op een gegeven moment besloten om ook de voorzitters van de opleidingsraden de kans te geven om hun kandidaten voor te dragen. Op basis van de motivering van de studenten die centraal opkwamen en de motivering van die voorzitters zouden we dan studenten aanduiden.”

Toen kwam er een kink in de kabel. “Soms schreven studenten geen motivatie, dan weer de voorzitters niet. Na enkele zittingen beseffen we dat we studenten willekeurig aan het benoemen waren. Dat was niet de bedoeling. Daarom hebben we een aantal van die studenten ook niet aangeduid en hebben we de voorzitters een duidelijke motivatie gevraagd. Inderdaad, de procedure op zich is volledig fout gelopen, ook omdat er zoveel dingen waren die we niet wisten. Er komt echter een evaluatie en volgend jaar zal het beter gaan.”

Prioriteitenbeleid koten

Eind november paste de Stuvoraad het kotenbeleid opnieuw aan. Het lijkt een stap terug naar het oude beleid, dat nog maar sinds dit academiejaar is vervangen en meer prioriteit gaf aan nieuwe studenten en zij-instromers. De belangrijkste reden om het beleid opnieuw aan te passen, is het wegnemen van de onzekerheid bij studenten, geeft Hooft aan.

De Studentenraad had eind vorig academiejaar al besloten om in oktober, na de grote instroom, het nieuwe beleid te analyseren. “De reactie van de studenten was duidelijk. Als studentenraadlid – of van de Stuvoraad in dit geval – vertegenwoordig je de studenten. Als het beleid voor hen een fundamenteel probleem is, dan moet het herbekeken worden. Studenten zijn het er eigenlijk allemaal over eens dat generatiestudenten voorrang moeten krijgen. Door die groep studenten echter zo hoog te plaatsen, ontstaat er veel onzekerheid bij de andere categorieën.”

De Studentenraad vindt stabiliteit geven aan de studenten het belangrijkste, maar garanties kunnen ze niet geven, legt Hooft uit: “Als volgend jaar ineens zeventhonderd nieuwe studenten hierheen komen omdat ze zich niet meer mogen inschrijven aan de KU Leuven, dan kunnen we uiteraard geen garanties geven. Het is niet meer te verantwoorden dat nieuwe studenten zeven jaar in een VUB-kot zouden kunnen wonen. Nu weten de studenten het: meer dan drie jaar zit er niet in.”

Hooft denkt niet dat de Studentenraad te veel heeft geluisterd naar de studenten met de grootste mond en dat internationale studenten noch zij-instromers te veel worden benadeeld: “We hebben met iedereen rekening gehouden, maar we moesten ook onze prioriteiten stellen. Internationale studenten en zij-instromers hebben echt wel een kans. Daarom zijn we net afgestapt van het idee dat studenten hun hele VUB-carrière in een VUB-kot kunnen wonen. We hebben de berekeningen gemaakt: er is ruimte voor zij-instromers en internationale studenten.”

Internationale studentenvertegenwoordiging

Via het nieuwe prioriteitenbeleid komt de vraag weer naar voren of de belangen van de internationale studenten wel voldoende worden behartigd aan

MANLY COLLEWAERT

de VUB. Hooft is het ermee eens dat het moeilijk is om hen te betrekken bij de besluitvorming, maar vindt het wel nodig. Volgens Hooft schuilt het grootste probleem in het organiseren van internationale studenten: “Zij zijn hier vaak voor een kortere tijd. Wij komen hier vaak als eerstejaars en zijn aan de VUB bij wijze van spreken volwassen geworden. Internationale studenten komen uit een heel andere cultuur en zijn niet aan de VUB grootgebracht zoals wij.”

Omdat Nederlands de voertaal is in de Studentenraad, is het uiteraard ook veel moeilijker om tot lid te worden verkozen. Verplicht stellen dat een bepaald aantal in de raad moeten zetelen, zoals het vrouwenquotum, ziet Hooft niet zitten: “Ikzelf, en naar mijn gevoel de raad ook, ben niet erg tevreden met quota. Dat vrouwenquotum is decretaal verplicht. We weten dat we meer ons best moeten doen om vrouwen te betrekken en dat dit waarschijnlijk een andere aanpak vergt. Hetzelfde geldt voor internationale studenten: we moeten gewoon ons best doen om hen meer te betrekken. Misschien moeten we terug naar een soort overlegplatform waarin zij zichzelf kunnen organiseren en met ons kunnen samenwerken.”

Stuvoraad begroot in het rood

In lijn met de algemene VUB-begroting dient ook de dienst Studentenbeleid zijn begroting voor 2015 niet sluitend in. Door de overheidsbesparingen op studentenvoorzieningen ontstaat er een exploitatietekort van zo'n 250.000 euro. Eerder gaf de Stuvo-

raad aan dat de rekeningen snel weer in evenwicht zullen komen, omdat er mogelijk op bepaalde posten overbegroot is.

Op de vraag of de besparingen wel zo erg zijn vermits er toch overschotten worden begroot, antwoordt Hooft ontkennend: “We hebben de jaarrekeningen nog niet gezien, maar er was de vorige jaren inderdaad elke keer een overschot. We moeten nagaan of er posten zijn die ook *consequent* overbegroot worden. Er zijn ook zaken die eigenlijk meer middelen nodig hebben. De Studentenadministratie (SAC) moet zich heel hard inspannen om er te geraken. Zeker in het begin van het jaar: het SAC heeft dan enorm veel werk en te weinig mankracht.” Daarnaast maakt Hooft zich zorgen over de impact van de gestegen inschrijvingsgelden. “Een prijsverhoging van studentenvoorzieningen is echt onze ultieme, allerlaatste optie. De ingrepen die we moeten doorvoeren, zijn echter sowieso slecht nieuws voor de studenten.”

Tot slot pleit Hooft ervoor om een snellere bekendmaking van de examenroosters in het Onderwijs- en Examenreglement op te nemen, zodat de roosters aan het begin van het academiejaar bekend zijn. In Gent en Leuven is dit al het geval, geeft Hooft aan: “Studenten moeten dan op z'n minst hun voorlopige rooster kennen. Zo kunnen ze rekening houden met eventuele keuzevakken. Aan de faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie loopt op dit moment een *pilot*.” ♦

Hoe zou het nog zijn met Paars aan de VUB?

Comac, Jongsocialisten, LSVS

TEKST: STEPHANIE ROMANS
BEELD: SARAH HAMDI

Vroeger was het eerder regel dan uitzondering: politieke studentenverenigingen die leden afvaardigden in de VUB-Studentenraad. Die traditie lijkt afgelopen. De politieke studentenverenigingsleden in de Studenten- of Stuvoraad zijn op één hand te tellen. Dat is weleens anders geweest.

Het is nog niet zo lang geleden dat de liberale studentenvereniging LSVS aan de VUB de hofleverancier was van de Studentenraad en ook de Jongsocialisten – toen nog Animo – vaardigden vaak een verkozen af in het studentenraadsbestuur

De enige politieke studentenkring die bewust nog leden afvaardigt in de studentenvertegenwoordiging, is het linkse Comac VUB. De jongerenpartij van de PVDA probeert sinds enkele jaren veel aandacht te besteden aan de studentenverkiezingen in mei. “Dat lukt niet altijd even goed”, geeft voorzitter Olivier Goessens toe. “Maar we doen er wel ons best voor.”

“Comac werkt volgens het principe *straat-raad-straat*”, vertelt Goessens. “We zijn een luisterend oor voor de studentenpopulatie en proberen vervolgens hun zorgen of grieven aan te kaarten in de relevante raden. Vervolgens koppelen we weer terug naar de *straat*. Zo willen wij de studenten vanuit de basis vertegenwoordigen.”

Warris, voorzitter van de Brusselse afdeling van de Jongsocialisten, zeggen allebei dat hun vereniging geen expliciet beleid voert rond studentenvertegenwoordiging.

Van Kempen: “Wij behandelen iedereen als individu. Het LSVS zal individuele leden nooit verplichten om zich kandidaat te stellen voor de studentenverkiezingen.” Toch zaten er in het verleden veel LSVS'ers in de studentenraad. Bovendien waren die ook nog eens bijzonder actief. “Dat komt en dat gaat”, denkt Van Kempen. “Je hebt als studentenvereniging natuurlijk te maken met generaties. Sommige jaren is de werking veel groter dan andere. In een jaar met minder bestuursleden moet je je focussen op de kerntaken. Misschien is dat ook een verklaring.”

Bij Jongsocialisten (JS) klinkt eenzelfde geluid: “Bij mijn weten zitten er momenteel geen jongsocialisten in de Studentenraad”, zegt Warris. “Dat is ergens wel jammer.” Ook Warris kan slechts speculeren over de reden voor de plotse leegloop van JS'ers uit de

leid. Doordat wij niet echt op de hoogte zijn van wat er speelt, is er ook weinig interesse vanuit JS. En dan kom je in een cirkelredenering terecht. Overigens heb ik het gevoel dat de huidige Studentenraad wel beter communiceert dan de vorige.”

Warris vindt het een goed idee om de studentenvertegenwoordiging weer een plaats te geven in zijn vereniging. Beloftes daarover maakt hij niet, maar de interesse is gewekt. “Nu ik dit zo hoor, lijkt het me wel interessant om meer op de Studentenraad in te zetten.” LSVS-voorzitter Van Kempen ziet dat anders: “Wij zijn een pluralistische vereniging, dus wij nemen nooit standpunten in namens LSVS. Ieder lid heeft zijn eigen standpunten. In tegenstelling tot Jongsocialisten en Comac zijn wij niet partijgebonden. Natuurlijk mogen LSVS'ers zich kandidaat stellen voor de Studentenraad, maar we zullen het niet opleggen.” Over dat laatste zijn eigenlijk alle verenigingen het eens: “Natuurlijk zou ik zoiets nooit opleggen”, zegt Warris. “Maar dat betekent niet dat je het niet kan aanmoedigen of stimuleren.”

Ook Comac-voorzitter Goessens probeert vooral door informatie in de basisgroepen interesse te wekken. “Toch blijft er een drempel om je kandidaat te stellen voor de studentenraad. Dossiers zijn vaak technisch en dat schrikt wel af. Begeleiding is er na de verkiezingen ook nauwelijks”, zegt Goessens, die zelf al twee jaar in de VUB-Studentenraad verkozen is. “Ik ben zelf ook met vallen en opstaan wijzer geworden.”

“Nu ik dit zo hoor, lijkt het me wel interessant om meer op de Studentenraad in te zetten.”

Jacob Warris, voorzitter Jongsocialisten

“Ergens wel jammer”

Hoewel Comac met slechts twee raadsleden kwantitatief niet sterk vertegenwoordigd is, is de wil er wel. Jongsocialisten en LSVS staan daar anders tegenover. Wouter van Kempen, voorzitter van LSVS Brussel en Jacob

studentenvertegenwoordiging. “Ik denk dat het een soort vicieuze cirkel is: de studentenvertegenwoordigers maken nauwelijks contact met studenten. Vorig academiejaar was er eigenlijk pas voor het eerst wisselwerking met de protestacties tegen het kotenbe-

Lijstjes

In het verleden was het de gewoonte dat studenten van dezelfde ideologische strekkingen lijstverbindingen aangingen. Je kon dan opkomen op zo'n lijst of het als onafhankelijke kandidaat proberen. Die optie is van het kandidatenformulier verwijderd omdat ze de afgelopen jaren niet of nauwelijks werd gebruikt.

“Wij hebben afgelopen verkiezingen geprobeerd om als lijst op te komen”, vertelt Goessens. “Dat is niet helemaal gelukt, maar in principe ben ik ook niet echt voorstander van politieke lijstverbindingen. Dat zou enkel een meerwaarde zijn als de lijst zich concentreert op thema's. Onze VAST-lijst (dat staat voor *Voorrang aan studenten*, nvdr) formuleert bepaalde standpunten zoals bijvoorbeeld de eis om zeven procent van het BBP uit te geven aan onderwijs. Studenten die het daarmee eens waren, mochten op onze flyer komen staan. Je hoefde overigens niet per se lid te zijn van Comac om je bij VAST aan te sluiten.”

Ook Warris ziet wel wat in het lijststelsel. “Dat maakt de studentenraad misschien wat minder apolitiek. Dat zou goed zijn, want eigenlijk is een apolitieke studentenraad een contradictie. Daardoor word je als raad mee-

gaand terwijl eigenlijk elke beslissing politiek is. Zonder het te beseffen maak je dan toch politieke keuzes.” Ook Goessens vindt dat meer politieke discussie welkom zou zijn. “De studentenraadsleden en met name het bestuur nemen een grote verantwoordelijkheid op. Dat vind ik heel dapper. Zo nam de raad het moedige besluit om het studentenprotest te ondersteunen door hiervoor in de begroting 3000 euro opzij te zetten.”

Volkshewing

Van Kempen vindt een politiek gekleurde studentenvertegenwoordiging minder wenselijk dan zijn linkse collega's. “De taak van de Studentenraad is in de eerste plaats studenten vertegenwoordigen. Het hoeft geen mini-parlement met partijpolitiek gemotiveerde leden te zijn.” De LSVV-voorzitter denkt dat mensen door de ontzuiling pragmatischer zijn geworden: “Je hoort niet meer vanzelfsprekend in een sociaal of liberaal nest. De laatste verkiezingen hebben het debat weer aangezwengeld. Mensen worden opnieuw gedwongen om na te denken over politiek. Misschien komt het ideologische karakter daardoor ook weer terug.”

In elk geval probeert het LSVV haar leden als het ware op te leiden. “Wij or-

ganiseren debatten, lezingen, discussieavonden en leesclubs om te praten over werken van belangrijke politiek filosofische denkers: Montesquieu en De Tocqueville, bijvoorbeeld. We willen onze leden wel iets ideologisch meegeven, wat de ideologie binnen het liberale spectrum ook is. Als ze maar wat opsteken.”

Of de politieke verenigingen massaal zullen terugkeren op het studentenraadstoneel is niet meteen duidelijk. LSVV laat het aan individuele leden over om die keuze te maken en Comac stimuleert studenten explicieter om deel te nemen aan de studentenverkiezingen. Jongsocialisten hangt tussen de twee in: tot nu toe was er binnen de vereniging weinig aandacht voor de studentenvertegenwoordiging, maar voorzitter Warris geeft aan dat hij naar aanleiding van het gesprek met *De Moeial* hierin misschien verandering zou willen brengen.

De studentenverkiezingen vinden plaats in mei. Wie weet zien de politieke lijsten dan opnieuw het levenslicht. ♦

Wetenschappelijk onderzoek moet anders Althans in Nederland

DOOR RUBEN CLAESEN

De Nederlandse universiteiten hebben gezamenlijk de Verklaring van San Francisco ondertekend. Zo willen de veertien uniefs zich inspannen om wetenschappelijk werk anders te gaan beoordelen. Niet langer kwantiteit, maar kwaliteit en maatschappelijke relevantie moeten primeren. Ook het Nederlandse ministerie voor Onderwijs en Wetenschap van minister Jet Bussemaker (PvdA) pleit voor die tendens. Intussen kijken Vlaamse onderzoekers jaloers naar hun noorderburen.

De plechtige ondertekening van de Verklaring, voluit de *San Francisco Declaration on Research Assessment*, gebeurde begin december op het tweede congres van de actiegroep Science in Transition, een beweging die onder meer de publicatiedruk in het hoger onderwijs wil aankaarten.

Iedereen die de Verklaring ondertekent, engageert zich om de waarde van wetenschappelijke output niet meer zo nadrukkelijk te laten afhangen van de impactfactor van het tijdschrift van publicatie. Die impactfactor weer spiegelt het belang van het bewuste vakblad. Hoe vaker de artikels uit één tijdschrift worden geciteerd in andere publicaties, hoe groter de impactfactor wordt.

“Impactfactoren worden gebruikt bij de evaluatie van wetenschappers en onderzoeksgroepen, maar zijn daar helemaal niet voor ontwikkeld.”

Noel Salazar, Jonge Academie

Vandaag zijn wetenschappers dan ook verplicht om vooral *veel* te publiceren. Zij moeten immers punten scoren op basis van die impactfactor. Dat is van belang om bijvoorbeeld op te klimmen in de academische hiërarchie. Kortom: hoe meer publicaties, hoe beter. Dit verschijnsel, ook wel berucht volgens het mantra *publish or perish*, wil Science In Transition doorbreken.

Een unilaterale ondertekening door de Vlaamse universiteiten is er nog niet geweest. Wel zijn er enkelingen die zich reeds geëngageerd hebben, zoals de Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie (VRWI), het Cosmopolis Centre for Urban Research aan de VUB en

heel wat individuele wetenschappers aan de verschillende Belgische universiteiten.

Weer normaal doen

Karl Dittrich, voorzitter van de universiteitenvereniging VSNU (de Nederlandse variant van de VLIR, nvdr), erkende wel de merites van het huidige systeem: “Die aanpak heeft zijn voordelen gehad, maar het slaat door als onderzoekers hun artikelen gaan *slice*n en andere trucs uithalen om goed te scoren”, zo tekent het Nederlandse Hoger Onderwijs Persbureau (HOP) op. “Het gaat in de verklaring om een terugkeer naar normaal, zuiver gedrag.”

Teruggaan naar vroegere tijden wil Dittrich echter vermijden. Dittrich: “We moeten niet afglijden naar dertig,

De inhoud moet centraal staan”, zo zei hij aan *ScienceGuide.nl*.

Miedema illustreert het probleem aan HOP: “Met kankeronderzoek komen topwetenschappers in belangrijke tijdschriften. Maar er zijn geen *high impact* tijdschriften (tijdschriften met een hoge impactfactor, nvdr) die publiceren over manieren om zoveel mogelijk ouderen thuis te laten wonen, of over onderzoek naar hospicezorg of stervensbegeleiding. Maar dat is wel belangrijk wetenschappelijk werk.”

Oneigenlijk gebruik

Ook in Vlaanderen zijn er onderzoekers die vinden dat wetenschappelijke output verkeerd beoordeeld wordt. Noel Salazar is professor aan de faculteit Sociale Wetenschappen van de KU Leuven en vertegenwoordiger Internationalsisering van de Jonge Academie, een vereniging van jonge toponderzoekers. Hij was betrokken bij de ontwikkeling van de Verklaring en één van de initiële ondertekenaars. Salazar: “Hoevel de Jonge Academie geen officieel standpunt heeft ingenomen in verband met de Verklaring, zijn velen de principes ervan natuurlijk zeer genegen.”

Volgens Salazar heeft de Vlaamse academische wereld geen uniform systeem voor de beoordeling van wetenschappelijk werk, maar hij bespeurt wel een tendens. Salazar: “Universiteiten en andere wetenschappelijke instellingen hebben ruimte om eigen accenten te leggen. In het algemeen kan wel gesteld worden dat wetenschappers in veel domeinen vooral aangemoedigd worden om veel te publiceren, waarbij kwantiteit vaak domineert boven kwaliteit. Deze

productiedruk is nefast voor de kwaliteit van het gepubliceerde.”

Voor de antropoloog gaat het in Vlaanderen niet snel genoeg. Salazar: “Natuurlijk bestaat het probleem ook elders, maar terwijl men in verschillende landen nu meer en meer de nadruk legt op kwaliteit in plaats van kwantiteit, zijn er in Vlaanderen te weinig tekenen dat er ook hier zo'n verandering komt. Vlaanderen hanteert Groot-Brittannië vaak als model; wel, ook daar is die verschuiving naar meer kwaliteit aan de gang.” Helemaal erg, vindt Salazar, is het pervers gebruik van de impactfactoren: “Ze worden gebruikt bij de evaluatie van wetenschappers en onderzoeksgroepen, maar daar zijn ze helemaal niet voor ontwikkeld. Ook dat klaagt de Verklaring aan.”

Gezond ouder worden

Er zijn echter nog meer tekenen aan de wand dat Nederland klaar is voor een nieuwe wind in de beoordeling van wetenschappelijk werk. Naast de universiteiten wil immers ook minister Jet Bussemaker, bevoegd voor Onderwijs en Wetenschap, af van de vloek van *publish or perish*. In haar *Wetenschapsvisie 2025: keuzes voor de toekomst* schetst ze een beeld van een onthaaste academische wereld. Opnieuw geldt: minder focus op kwantiteit, meer op kwaliteit en onderwijs.

Het beleidsdocument introduceert ook een wetenschapsagenda. Dit houdt in dat burgers een stem krijgen in de onderwerpkeuze van wetenschappelijk onderzoek. Bussemaker en staatssecretaris Sander Dekker (VVD) komen zo tegemoet aan de roep om meer maatschappelijk relevant onderzoek. Volgend jaar moet dat resulteren in de Nationale Wetenschapsagenda, die de prioriteiten opsomt na overleg tussen universiteiten, hogescholen, maatschappelijke organisaties, burgers en het bedrijfsleven. “Voorbeelden die nu worden genoemd, zijn gezond ouder worden en big data”, aldus *NRC Handelsblad*. Wetenschappers en universiteiten worden ook verplicht om rekening te houden met die wetenschapsagenda.

Salazar klinkt de Nederlandse evolutie als muziek in de oren. Salazar: “In Nederland lijkt men inderdaad begrepen te hebben dat onze huidige meetsystemen funest zijn voor de toekomst van de wetenschap. Vlaanderen zou er goed aan doen om gelijkaardige

NOEL SALAZAR

stappen in dezelfde richting te zetten.” Over de Nederlandse wetenschapsagenda is hij eveneens positief: “Het lijkt een goed idee. Zo'n globale visie is heel nuttig en richtinggevend. Natuurlijk moet er dan ook wel ruimte blijven voor basisonderzoek dat niet binnen de agenda valt.”

Ook Anton Froeyman, post-doctoraal onderzoeker in de Wetenschapsfilosofie aan de UGent en een van de voortrekkers van de Actiegroep Hoger Onderwijs, denkt dat Nederland inderdaad de goede weg bewandelt. Froey-

man: “De Vlaamse regering heeft exact het omgekeerde van ons programma doorgevoerd: competitieve financiering en tijdelijk aangestelde onderzoekers. Daar zijn we teleurgesteld over.”

Naar een ondertekening door de Vlaamse universiteiten?

Beide wetenschappers denken dat de Vlaamse regering en de verschillende universiteiten dan ook best een voorbeeld nemen aan Nederland. Een

“De Vlaamse regering heeft exact het omgekeerde van ons programma doorgevoerd: competitieve financiering en tijdelijk aangestelde onderzoekers.”

Anton Froeyman, Actiegroep Hoger Onderwijs

man: “Het hangt natuurlijk allemaal af van de concrete invulling van de beleidsvisie. Het kan nog steeds verkeerd lopen, maar ik ben wel enthousiast over de verschuiving van kwantiteit naar kwaliteit en de intrede van een wetenschapsagenda. Vlaanderen moet er zeker een voorbeeld aan nemen.”

Net als Salazar is ook Froeyman misnoegd over het beleid van de Vlaamse regering. De Actiegroep Hoger Onderwijs pleit voor een stabielere financiering en permanent aangestelde

gezamenlijke ondertekening van de Verklaring van San Francisco zou een goede aanzet kunnen zijn. Froeyman: “Het zou echt mooi zijn als de universiteiten het zouden doen, maar het blijft vrijblijvend. De Verklaring is niet afdwingbaar, want het gaat slechts om een intentieverklaring. Je moet er ook niet te veel van verwachten.” Salazar is enthousiaster: “Het zou inderdaad een krachtig signaal uitzenden. Al moet dat wel gepaard gaan met daadwerkelijke actie.” ♦

Reconstructie

De medaillekwestie die Sint-Verhaegen gijzelde

DOOR RUBEN CLAESEN

Censuur. Niet meteen de associatie die Sint-Verhaegen, de jaarlijkse en gezamenlijke herdenking van Théodore Verhaegen aan ULB en VUB, oproept. Toch ging het op de editie van 2014 over niets anders. Aan de basis ligt een controversiële medaille.

Sint-Verhaegen is meer dan enkel een carnavaleske optocht. Dat is het slechts voor de buitenstaander die, al dan niet toevallig, hartje Brussel aandoeft op 20 november. Het is eigenlijk de officiële feestdag van Vrijzinnig Brussel.

Het hart van de organisatie zijn in de eerste plaats het Brussels Studentengemeenschap (BSG), de koepel van VUB-kringen, en haar ULB-tegenhanger Association des Cercles Etudiants (ACE). Rond die twee koepels beweegt zich echter een grote invloedssfeer: verenigingen met (oud-)studenten en vrijzinnigen voor wie Sint-Verhaegen eveneens een jaarlijkse mijlpaal is. In die periferie wil er wel eens frictie ontstaan.

Op de tekening: een student met klak die een man sodomiseert. Die man lijkt te refereren aan een Syriëstrijder, maar draagt ook een christelijk kruis om de hals en een armband met davidster. Dat laatste, ogenschijnlijk een nazi-armband waarop de davidster het hakenkruis vangt, zou uiteindelijk de aanleiding zijn voor het bannen door de ULB.

“Maar”, zegt Opsomer, “dat was niet het originele ontwerp. Het kruis en de armband hebben we pas later laten toevoegen. Oorspronkelijk ging het dus enkel om een extremist, zonder kruis en armband.” Sommige ULB-studenten waren niet zo gelukkig met dit ontwerp, weet Opsomer: “Wij wilden oorspronkelijk enkel een extremist. Onze bedoeling was om extremisme in

medaille is dan ook niet alleen een *fuck you* aan extremisme en religieus fanatisme, maar ook aan zionisme en negationisme.”

Het lek

“Als het ontwerp van de medaille niet per ongeluk gelekt was, dan was er van al de heisa geen sprake geweest”, vertelt Opsomer, terugblikkend op de feiten een kleine week na *St V*. Een simpele verstrooidheid moet het geweest zijn. “Iemand van het ACE zou een e-mail in de ACE-inbox, met daarin het verzoek om de tekening te mogen ontvangen, te goeder trouw beantwoord hebben. Die persoon heeft de tekening inderdaad doorgestuurd.” En toen was het hek van de dam.

De ontvanger van de tekening zou iemand van de Oudstudentenbond van de ULB (UAE) geweest zijn. Opsomer: “Je moet weten dat de UAE erg veel leden heeft. De bond telt bijvoorbeeld zo’n 14.000 leden in Frankrijk. De tekening is dan intern binnen de UAE verspreid, zonder een woordje uitleg van onzentwege.” En dat is niet de bedoeling. “Normaal gezien blijft de medaille geheim tot de dag van *St V*. In onze officiële toespraken kunnen wij als kringkoepels de keuze voor de medaille toelichten en onze keuze verdedigen. Maar die volgorde is buiten onze wil overhoop gehaald. Neem nu de kleurencombinatie: witte achtergrond met rode rand. Dat is een verwijzing naar een stopbord. Maar dat kwam natuurlijk niet naar buiten.”

In plaats van een medaille die omstandig wordt toegelicht door de studenten op de dag van Sint-Verhaegen zelf, kwam nu de *tekening* van de medaille zonder enige toelichting

“Als het ontwerp van de medaille niet per ongeluk gelekt was, dan was er van al de heisa geen sprake geweest.”

Maxime Opsomer, BSG-voorzitter

Kiezen of delen

Zo ging het althans met het ontwerp van de medaille. Dat ontwerp verschilt naargelang het jaarlijkse thema van Sint-Verhaegen. Tijdens *St V* zijn de medailles dan te koop voor zeven euro. Heel wat kringleden spelden het kleinood op hun klak. Dit jaar kozen BSG en ACE als thema: *Wereldwijde oorlog, geen wereldoorlog?* Maxime Opsomer, voorzitter van het BSG: “Hiermee wilden we de massa aan herdenkingen rond de Eerste Wereldoorlog in contrast plaatsen met de vele oorlogen die vandaag nog woeden.”

zijn geheel te veroordelen, niet enkel religie. In die extremist kan je zien wat je wil. Je zou er bijvoorbeeld ook perfect een IRA-militant in kunnen herkennen, maar sommigen zagen de afgebeelde man als Syriëstrijder. Binnen ACE waren er daarom klachten dat de medaille te veel gericht was op religie, en meer bepaald de islam.”

ACE en BSG hebben het ontwerp bijgevolg aangepast en kruis en armband toegevoegd. Opsomer: “Op die manier wilden we vermijden dat extremisme beperkt zou worden opgevat als religieus extremisme. De nieuwe

naar buiten. Op 14 november pakte *La Capitale* ermee uit op haar website. Zes dagen voor Sint-Verhaegen.

Overgave

“Een week voor *St V* heeft de voorzitter van ACE me gebeld. Ze zouden de medaille niet uitbrengen”, zegt Opsomer. “Even speelden we met het idee om een gaatje te boren in de medaille, precies op de plek van de armband, om het verbod van de ULB te vermijden. Maar dat hebben we uiteindelijk niet gedaan.” Opsomer is toen zelf naar de dienst Studentenbeleid van de VUB gestapt. “Daar was men formeel: ‘Dit is censuur’, zeiden ze.”

Op 18 november, twee dagen voor Sint-Verhaegen, kwam de kwestie op het Bestuurscollege van de VUB. Opsomer: “De rector had me gevraagd om vooraf een standpunt te formuleren. Ook de Oudstudentenbond, Studentenraad en studiekring Vrij Onderzoek (VO) hebben hun mening gegeven.” Allen, ook Libre Examen – ULB-tegenhanger van Vrij Onderzoek – waren tegen de censuur.

Een van de beweegredenen van VO: “De *St V*-stoet wordt al sinds haar beginjaren gebruikt om maatschappelijke problemen aan te kaarten, zoals Apartheid (een blanke hand die het bloed uit een zwart Afrikaans continent perst), misbruik in de kerk (zeer plastisch uitgebeeld), de splitsing van België, ... noem maar op.” VO sluit af met: “Als men zou instemmen met het verzoek van een belangengroep tot censuur van deze afbeelding, gaat men het denken wél onderwerpen aan een belang en niet aan de feiten zelf, wat het einde is van alle denken.”

Opsomer: “Rector De Knop vond het ontwerp persoonlijk dan wel wansmakelijk, maar hij respecteerde onze stem.” De VUB besloot tijdens het Bestuurscollege om zich neutraal op te stellen. Het BSG mocht de medailles nu sowieso verspreiden.

Dat betekende een opluchting voor Opsomer. “Die steun deed wel deugd. ’s Anderendaags, op woensdag, hebben we dan een regeling getroffen met het ACE.” Het BSG nam de volledige oplage aan medailles over van ACE, maar moest er wel voor zorgen dat de woorden ‘ACE’ en ‘ULB’ van de medailles zouden verdwijnen. In allerijl werden de medailles machinaal bewerkt om de bewuste letters ervanaf te slijpen.

Druk van ULB heeft Opsomer nooit persoonlijk ervaren. In tegenstelling tot zijn collega, Maxime Godfroid van het ACE. Tegen hem zou het ULB-rectoraat zelfs bedreigd hebben met een tuchtprocedure als de medaille door ACE verspreid zou worden.

brenge. En ja, dan komen er weleens wat blote borsten, fellatio's of fallussen aan te pas.” Van Yperzeele herinnert zich geen precedent. “Ik heb nooit geweten dat een instelling een medaille verboden heeft. Ik was dan ook verbaasd toen ik het nieuws vernam.”

“Ik heb nooit geweten dat een instelling een medaille verboden heeft. Ik was dan ook verbaasd toen ik het nieuws vernam.”

Norbert Van Yperzeele (niet de tekenaar van deze medaille, nvdr)

Limiet

Het thema van de medailles zoekt altijd wel de grens op. Dat meent ook Norbert Van Yperzeele, jarenlang de huistekenaar van alles wat met vrijzinnige studentikoziteit te maken heeft. Recentelijk tekende hij nog de affiche voor het Vrijzinnig Zangfeest. “Ik ben de tel kwijtgeraakt, zoveel ontwerpen heb ik al getekend”, aldus Van Yperzeele.

Begrijpt hij het verbod van de ULB? “Neen, ik begrijp dat niet. De medailles zijn steeds relatief *cru* geweest. Maar dat is juist goed: ze dienen juist om zaken op een ironische, cynische of sarcastische manier onder de aandacht te

“Natuurlijk hebben we er over nagedacht”, zegt Opsomer over de armband. “Maar we hebben niet getwijfeld. We wilden gewoon een statement maken, alleen hebben we niet de kans gekregen om dat toe te lichten.” De controverse heeft alvast één positieve kant. “De medailles waren al heel snel uitverkocht. We wilden van de hele situatie ook niet profiteren, en daarom hebben we de prijs verlaagd van zeven naar vijf euro.”

Eddy Caekelberghs, voorzitter van de UAE (Oudstudentenbond van de ULB) noch het ACE wensten te reageren.

De stem van een illegaal

TEKST: MARIE GODDERIS
BEELD: MARGOT QUIX

Leven zonder papieren is geen lachertje. Dat vinden de mensen van *La voix des sans-papiers* evenmin. Zonder wettig verblijf bezetten zij een kraakpand in Brussel. Hun doel: de politiek in beweging krijgen.

Naar schatting 120.000 mensen beschikken niet over een geldig verblijf in België. Ze leven in zorgwekkende omstandigheden. Sommigen vinden onderdak bij vrienden of in een opvangcentrum, anderen leven op straat.

Mensen zonder papieren zouden niets liever willen dan uit werken gaan en deelnemen aan de dagelijkse gang van zaken. In de realiteit kan of mag dat niet. Als ze gaan werken, is dat in de illegaliteit. Meestal gevaarlijk werk voor een hongerloon. Voor werkongevallen zijn ze niet verzekerd; in het beste geval dumpt de werkgever hen bij het ziekenhuis. In het slechtste geval ergens anders.

Ardooië, West-Vlaanderen

Met zo'n tweehondervijftig mensen wonen ze in een leegstaand rusthuis met een dertigtal kamers, vlakbij metrohalte Riebecourt. Vijftig van hen zijn in hongerstaking. Allemaal zijn ze het beu om in de illegaliteit te vertoeven. Ze eisen papieren. Sommige onder hen leven al meer dan tien jaar in België en hebben ondertussen een leven opgebouwd, gewerkt of opleidingen gedaan.

"Er was discussie omdat een vrouw meer bleek te wegen dan voordien. Volgens mij had ze gewoon zwaardere kleren aan."

De meesten spreken vloeiend Nederlands of Frans, maar worden uiteindelijk toch verzocht om het land te verlaten. Ze zijn de wanhoop nabij.

Een van de bewoners is Sara, zeventien jaar. Ze is afkomstig uit Malta en woont al vijf jaar in België. Sara is perfect geïntegreerd, spreekt vloeiend Nederlands en Frans en heeft bitter weinig herinneringen aan haar land van herkomst. Toch heeft ze in België bijna nergens recht op. Sara woont er samen met haar ouders en twee broers.

Haar oudste broer is na zijn studies uit België vertrokken omdat hij hier geen werk vond. De levensomstandigheden werden hem te veel.

De bewoners hebben de kamers volgestouwd met matrassen, zodat er zo veel mogelijk mensen kunnen slapen. Elke kamer heeft een keukentje, meestal met een gasvuur. Er is geen stromend water. Ze vullen emmers aan de brandslang: water om te koken en

Grootkeuken

Kinderen zonder papieren mogen in België tot hun achttiende naar school gaan, omdat ook zij schoolplichtig zijn. Sara is echter al eens opgepakt. Ze kan worden teruggestuurd voordat ze de kans krijgt om haar studies af te maken.

Voor school werken ligt hier niet voor de hand. Sara beschikt niet over internet. In de bibliotheek kan ze

"Ik zou zelfs zaterdag en zondag naar school willen gaan."

zich te wassen.

Sara en haar familie hebben een kamer op de bovenste verdieping, die ze gezellig hebben aangekleed met een tafel, stoelen en matrassen. Aangezien de ouders van Sara deelnemen aan de hongerstaking, moeten Sara's vader en moeder beneden slapen, bij de andere hongerstakers. Sara zorgt voor haar eigen maaltijd en die van haar broers. Soms eten ze mee met andere bewoners.

De sfeer is solidair. Voedsel, kleren,

evenmin terecht; de bib geeft geen lidkaart aan mensen zonder wettig verblijf. Ook stage lopen zit er niet in. Haar gezin moet dikwijls verhuizen en staat constant onder hoogspanning. Haar studies lijden eronder, en haar klas kon ze niet vergezellen op schoolreis naar Spanje. Opnieuw dezelfde reden: geen paspoort.

Door al dat verhuizen moest Sara geregeld van school veranderen. Nu woont ze hier vijf maanden. Ze gaat naar school in Molenbeek, volgt het vijfde jaar Grootkeuken en hoopt haar zesde en zevende jaar af te mogen maken. Grootkeuken was niet haar droom: ze wilde graag verpleegster worden, maar omdat ze nogmaals verhuisd is en van school veranderd, was er in andere klassen geen plaats.

In haar vrije tijd blijft Sara thuis. Ze kent niet veel mensen in Brussel en op straat vindt ze het gevaarlijk. Eén keer herkende de security haar niet aan de ingang van het gebouw. Ze lieten haar niet binnen. Nu werken ze met namenlijsten, dat is heel wat handiger.

"Ik zou zelfs zaterdag en zondag naar school willen gaan", zegt Sara. Het is voor haar de enige manier om haar situatie achter zich te laten. Het liefst wil ze haar studies afmaken en naar Malta terugkeren. Ze heeft daar

nog familie en zou graag haar nichtjes terug opzoeken. Die heeft ze al elf jaar niet meer gezien.

De klasgenootjes van Sara zijn niet op de hoogte van dit leven. Door het vele verhuizen is het immers moeilijk om echte vrienden te maken. Daarbij is het vermoeiend om telkens opnieuw uit te leggen waarom je geen papieren hebt.

Komedie

In de zone van de hongerstakers, in de kelder van het gebouw, liggen mannen en vrouwen in aparte kamers. Tientallen mannen liggen op matrassen naast elkaar, uitgemergeld en bleek. Sommigen zijn nog fit en kunnen rondwandelen, anderen blijven beweegloos liggen. Vrouwen zijn er minder, maar de situatie is gelijkaardig.

“Ik ga niet akkoord met de hongerstaking, maar ik respecteer hun keuze”, zegt Sara. “Het is gevaarlijk voor de gezondheid. Sommige mensen hebben hartkwalen of diabetes, zoals mijn moeder.” Haar moeder heeft een nier verloren door een eerdere hongerstaking en is nu koste wat kost gedreven om voor verandering te zorgen.

“Hongerstakers mogen het gebouw niet uit om te voorkomen dat ze gaan eten, tenzij ze kleine kinderen hebben die moeten eten of naar school gebracht moeten worden. Ze moeten ook geregeld op de weegschaal staan om te controleren hoeveel ze afgevallen zijn. Maar die methode blijkt niet altijd betrouwbaar. Zo was er even discussie omdat een vrouw meer bleek te wegen dan voordien. Volgens mij had ze gewoon zwaardere kleren aan.”

Dagelijks worden zes à zeven mensen naar het ziekenhuis afgevoerd. De moeder van Sara is ook al naar het ziekenhuis moeten gaan. Toch gaat ze ermee door.

Plots vindt een man zich te veel op en valt flauw. Hij geeft geen teken van leven. Ambulance en politie zijn snel ter plaatse. Zegt de ambulancier: “Stop met komedie spelen.” Deining en kleine oproer volgen.

Inmiddels is *La voix des sans papiers* in een rechtszaak verwickeld. Ze hopen het rusthuis nog tot het einde van de winter te mogen bezetten. ◆

Rector en VUB-vakbonden op gespannen voet

TEKST: JOREN JANSSENS
BEELD: LIZA DIANE GORDIN

Was het rectoraat een schip, dan bezwoer de rector in het stuurhuis woeste besparingsgolven. Maar wanneer het water hem aan de lippen komt, is het in de buik pompen of verzuipen voor de vakbonden. Een afspraak met twee gedelegeerden op de begane grond van het rectoraat. Zullen hun hete kolen nog volstaan om het schip veilig ter water te houden?

Geen vakbondslokaal dat zo de dagdagelijkse bekommernissen van een syndicalist uitschreeuwt als het kantoor van ACOD-hoofdafgevaardigde Jo Coulier (ABVV). Tafels zijn verborgen onder stapels losse papieren, paletten belemmeren de vrije doorgang naar volgestouwde archiefkasten en muren doen dienst als uit de kluiten gewassen en veredelde prikborden.

Ook de laatste edities van *De Moeial* wisten hun plaats af te dwingen in Couliers bureau. De oktobereditie ligt open bij een artikel over het studentenprotest van 1986; enkele passages zijn zelfs aangemerkt met een markeerstift. Of ik toevallig last had van dictatoriale trekjes toen ik het nodig vond om de democratische structuren van het protest te bekritisieren? Het stemt hem als één van de medeoprichters van het toenmalige Algemeen Studenten Komitee (ASKO) duidelijk tot ongenoegen.

“Menen de vakbonden dat de minister ervan wakker zal liggen dat ons restaurant gesloten is?”

Paul De Knop, VUB-rector

De stakende professor?

“Democratie is niet gemakkelijk; je wordt vanaf je geboorte antidemocratisch opgevoed. Je leert gehoorzamen, maar je wordt niet opgevoed tot kritisch zelfdenkend wezen. Ook de Vlaamse en de federale regering voeren een zeer autoritaire politiek waarbij alle inspraak monddood moet. De VUB heeft zich steeds beroepen op haar democratische traditie, maar we voelen de politieke ruk naar rechts. De laatste jaren merk je bij het *middenmanagement* steeds meer autoritaire trekjes, zowel op academisch, administratief als technisch vlak.”

“Sommigen willen noch onder-

STAKINGSPIKET VOOR HET VUB-RECTORAAT TIJDENS DE REGIONALE STAKING VAN 8 DECEMBER

handelen met de bonden, noch met het personeel. Het aantal conflicten op de werkvloer neemt sterk toe. Ook professoren vinden steeds meer hun weg

15 december niets oplevert. “Sociaal overleg bestaat uit een handvol topmensen die rond de tafel konkelfoezen met de regering en de bazen. Een staking is een moment waarop we democratie in de praktijk brengen, het zwaartepunt verschuift naar de werkplaats. Niet Rudy De Leeuw, maar de vakbondsmilitant organiseert het piket.” God noch meester voor kuitenbijter Coulier, die ook de vakbondstop niet ontziet.

naar mij met klachten over pestgedrag en werkdruk. Van onderuit iets democratisch opbouwen vergt energie en tijd, maar zonder structurele verankering bloeit democratie op een bepaald moment dood. Op de VUB kenden we ten minste een experiment van democratisch zelfbestuur dat drie weken goed functioneerde.”

Goed, maar hoe wordt de democratie verankerd op de regionale staking van 8 december? “Als vakbond organiseren we een stakingspiket, daar komen we niet meer op terug.” Een slinkse sneer naar de liberale vakbond ACLVB, die te kennen gaf de strijdbijl te willen begraven als sociaal overleg in aanloop naar de nationale staking van

Even verderop in de gang luiden de klokken van de revolutie op meer gedempte wijze. Uit het VSOA-lokaal van hoofdafgevaardigde Tim Van de Voorde (ACLVB) weerklinkt kalmte en sereniteit. De woorden zijn immer gewikt, gewogen en beredeneerd. “We hebben geen traditie van betogen en staken, maar zijn eerder gericht op dialoog. We hanteren geen conflictmodel, maar 120.000 betogers in Brussel die van zich laten horen, kun je niet zomaar negeren. Iedereen moet voor zichzelf uitmaken waarom hij staakt, dat is de liberalistische visie, maar onderwijs is het laatste waarop je hoort te besparen. Ook de indexsprong is, in tegenstelling tot wat velen denken, geen

eenmalige maatregel, maar kost je een gezinswagen over je hele loopbaan. Dat zijn toch vrij ingrijpende maatregelen.”

Die boodschap lijkt maar moeilijk aan te slaan op de Etterbeekse campus. Het groene landschap is allerminst een brandhaard van sociaal verzet. Terwijl tweehonderd studenten en personeelsleden aan de ULB opdagen voor een syndicale actievergadering, zie je op onze campus op z'n best een verweerde brochure rondslingeren in het labyrint dat de faculteitsgebouwen vormen. “Dit is geen fabriek waar iedereen langs dezelfde ingang binnenkomt en je iedereen gemakkelijk kan bereiken”, betreurt ACOD-VUB.

Coulier: “Er heerst geen grote syndicale traditie in de universiteiten, iedereen is hier met z'n eigen ding bezig. Het is onder professoren en assistenten nauwelijks geweten hoe hard de maatregelen van de regering-Michel hen treffen.” Een grief gedeeld door de liberale collega's: “De gemiddelde academicus houdt zich daar niet mee bezig, laat zich minder horen binnen de vakbondswerking. Als meer academici zich zouden engageren, zou er misschien iemand rechtstaan en hun belangen op tafel leggen. Wie gaat zich daaraan wagen als de vakbonden het niet doen?”

Wapens

De rector weigert, in tegenstelling tot de directie van de ULB, intussen elke medewerking aan de staking. Een communiqué dat personeelsleden verplicht alles in het werk te stellen om op beide stakingsdagen (8 en 15 december) aanwezig te zijn op het werk – tenzij een verlofdag was ingepland – zette kwaad bloed bij de socialistische bond. “De rector zet ons onder druk om te komen werken. Men moet tenminste de optie aanbieden om deel te nemen aan de staking. Nu komt het over als een dreigement.”

Coulier ziet nog drempels: “Academisch personeel vreest ook negatieve studentenevaluaties als lessen niet doorgaan. Staken is een fundamenteel recht en je deelname kan niet gebruikt worden als een negatief evaluatiecriterium. Als dergelijke gevallen zich voordoen, laten we de evaluatie dit jaar nietig verklaren. Naast bewustmaking rond de regeringsmaatregelen, moeten we door toedoen van de rector ook nog uitleggen wat je rechten als staker zijn. De Ondernemingsraad was zeer bits, maar toegegeven: rector De Knop deed de voorbije jaren wel heel wat in-

spanningen om met ons in gesprek te treden. Precies daarom was ik zo verbaasd.”

Laat het nu net dat sociaal overleg zijn waar rector Paul De Knop zo rotsvast in gelooft. Inhoudelijk gaat hij dan wel akkoord met de bonden, maar hij stelt zich vragen bij het gebruik van het stakingswapen. De Knop: “Uiteraard ken ik het stakingsrecht, maar ik wil geen staking aanmoedigen. Dat is een

rectoraat staan hier lijnrecht tegenover elkaar. De Knop: “Menen de vakbonden dat de minister ervan wakker zal liggen dat ons restaurant gesloten is? De studenten, professoren en andere collega's die niet wensen te staken daarentegen wel. Een staking of betoging tijdens de werkweek treft anderen die met de actie weinig te maken hebben. Een treffend voorbeeld zijn de stakingen bij de spoorbonden.”

“Er is geen alternatief meer tussen de uitersten van staken of niets doen.”

Tim Van de Voorde, VSOA-VUB

ultiem middel; wat hou je nog achter de hand als je het nu al inzet? Wanneer stakingspiketten worden georganiseerd op de campus, verplicht je ook werkwilligen om afwezig te zijn, en net als het recht op staken, is er ook het recht op werken.”

Het overtreft de stoutste dromen van de socialistische vakbond. “We willen met de staking enkel mensen sensibiliseren, er is te veel onwetendheid. De toegangswegen naar campus Etterbeek versperren, daar zouden we honderden militanten voor nodig hebben. In een prerevolutionaire situatie is dat misschien mogelijk, maar op dit moment is dat niet aan de orde.”

Met zijn oproep om sociaal overleg, vindt De Knop alvast een trouwe partner in het VSOA-VUB. “Zonder dialoog schuilt iedereen in de loopgraven.” Actie voeren en de dialoog aangaan dienen voor de liberalen hetzelfde doel. “Het is de achterban die mee rond de tafel zit. Als zij zich uitspreken voor je standpunt, heb je kracht. Als niemand met je meegaat, waar ben je dan mee bezig? Je moet je wapen meebrengen naar de onderhandelingstafel en dat kan enkel als je militanten laten zien dat ze je steunen.”

Zou het misschien te veel gevraagd zijn dat een rector openlijk de syndicale kaart trekt? Ook de liberale vakbond betreurt alleszins dat de directie niet op z'n minst informeerde over de staking. “De actie is gericht tegen de overheid, daar zou echt wel steun voor moeten zijn. Als iedereen staakt, treft dit inderdaad ook de VUB, maar we zijn toch geen bedrijf met klanten die aan de andere kant van de wereld op hun producten wachten?” Vakbond en

Ideeënproductie

Ondanks de spanningen binnenshuis, willen beide bonden benadrukken dat de VUB niet het te schaden doelwit is. Van de Voorde: “We moeten laten zien dat er ongenoegen is. Dat kunnen we niet doen door allemaal achter onze bureau te blijven zitten. Er is geen alternatief meer tussen de uitersten van staken of niets doen.”

Terwijl het stof nog moet gaan liggen, lijkt er nu al meer reden tot strijd dan één enkele actiedag lief is. Als nieuwjaarsbelofte zweren de vakbondsafgevaardigden in 2015 te volharden in het syndicale verzet. “Als het niet tegen de federale regering is, komen de Vlaamse besparingen op universitaire budgetten in ons vizier”, fulmineert Coulier. Een onrechtvaardigheidsgevoel spookt door beide vakbondslokalen heen.

Anno 2014 wordt de welvaartstaat evenlang afgebroken als uitgebouwd. De agenda voor het verwerven van sociale rechten doopte zich gaandeweg om tot een programma gericht op behoud van verworvenheden. “We zijn met z'n allen in slaap gewiegd. Jarenlang heeft de VUB besparingen opgevangen met geld uit de reserves. Daardoor heeft niemand zijn baan verloren, maar nu moeten we wel opboksen tegen ongelof.” Coulier raakt hier aan de objectieve kern van het besparingsprobleem. Het tijdperk van beknipten op universitaire budgetten is afgesloten. Zet je schrap voor de grotere hap. ♦

Begeleide studenten

“Initiatieven van de studenten zelf zijn veel geschikter om kwetsbare groepen te helpen”

DOOR YANNICK VERBERCKMOES

Aan de Vlaamse universiteiten bestaan er heel wat begeleidingsdiensten om studenten met studieproblemen te helpen. Toch ligt voor velen de drempel te hoog om hulp te zoeken. Volgens sociologen zijn initiatieven van de studenten zelf nodig om die drempel weg te halen. Het Studiebegeleidingscentrum gaat nu het dialoog aan met verschillende studentenverenigingen.

Wie aan een Vlaamse universiteit of hogeschool studeert, maar thuis een vreemde taal spreekt of uit een sociale kring komt waar een diploma hoger onderwijs weinig voorkomt, heeft aanzienlijk minder kans om te slagen in zijn studies. De ongelijkheid in slaagkansen in het Vlaamse hoger onderwijs manifesteert zich zowel op financieel als op sociaal-cultureel vlak. Het Studiebegeleidingscentrum (SBC) van de VUB zet zich echter al lang in om het tij te keren.

Voor hen investeert de VUB extra in ondersteuning. De grote uitdaging zit echter in de slaagkansen, die voor sommige van deze groepen nog steeds lager liggen dan gemiddeld.”

Systemefalen

Professor sociologie Bram Spruyt spreekt van een systeemfalen: “We zien dat de ongelijkheid in het hoger onderwijs voortkomt uit het secundair onderwijs.” Spruyt deed samen met Lillith Roggemans onderzoek naar de resultaten van de toelatingsproef ge-

Ignace Glorieux, voorzitter van de vakgroep Sociologie aan de VUB, betwijfelt dat. Volgens hem zijn studenten die het best Engels spreken net diegenen die sociologisch al uit de bevoorrechte milieus komen. “Zij gaan bijvoorbeeld op taalkamp tijdens de zomervakantie”, zegt Glorieux. “Zo is taalbeheersing, ook van vreemde talen, een indicator voor het milieu waar je vandaan komt.”

Glorieux spreekt ook over het fenomeen van dubbele isolatie: *pionierstudenten* (eerste lid van het gezin dat hogere studies aanvat, nvdr) die hun intrede maken in het hoger onderwijs. “Pionierstudenten die hun intrede maken in het hoger onderwijs, vervreemden dan van hun eigen milieu, maar vinden tegelijk moeilijk aansluiting bij hun medestudenten.”

Ook meent Glorieux dat het inschrijvingsgeld maar een beperkt aspect is van de kostprijs van studeren, een aspect met bovendien sociale correcties. De prijs van studentenkoten weegt veel zwaarder door in het studentenbudget. De prijzen van studentenkoten onder controle krijgen, zou weleens veel belangrijker kunnen zijn voor het creëren van gelijke kansen in het hoger onderwijs. Daarnaast moeten er nog meer lessen online komen, zodat werkstudenten op een meer flexibele basis kunnen studeren. Ook dure boeken, die sommige proffen aanbieden, zouden gratis online beschikbaar moeten zijn.

Alle hens aan dek

Volgens Bram Spruyt is de drempel

“Sommige pionierstudenten die hun intrede maken in het hoger onderwijs, vervreemden van hun eigen milieu, maar vinden tegelijk moeilijk aansluiting bij hun medestudenten.”

Ignace Glorieux

Gert Sonck, hoofd van het SBC: “De VUB is een universiteit met een zeer diverse instroom. Zo hebben wij het grootste aantal studenten in Vlaanderen van wie de ouders niet hoogopgeleid zijn of bij wie het Nederlands niet de thuistaal is.” Volgens hem is de VUB al zeer succesvol geweest in het verlagen van de drempel naar het hoger onderwijs voor die studenten.

Zo heeft de VUB bijvoorbeeld het grootste aantal werkstudenten van alle Vlaamse universiteiten. “Waar dat aantal gemiddeld anderhalf procent van het totale studentenaantal bedraagt, is dat voor de VUB 7,6 procent. We hebben ook een groot aantal studenten met een functiebeperking of leerstoornis.

Wat blijkt: studenten die voor de proef slagen, komen veelal uit gezinnen waarin de ouders een universitair diploma hebben. Daarnaast zijn die studenten doorgaans beter voorbereid op het hoger onderwijs via hun vooropleiding in het algemeen secundair onderwijs.

Het onderzoeksrapport over de toelatingsproef toont ook aan dat taal een aanzienlijke barrière vormt voor studenten die thuis een andere taal spreken dan Nederlands. In dat opzicht zou het overschakelen op Engels als onderwijstaal in het hoger onderwijs, volgens Spruyt, weleens een oplossing kunnen zijn voor die taalbarrière.

om hulp te zoeken voor veel studenten nog te groot en zouden studentenverenigingen op dat gebied extra inspanningen kunnen leveren. Daarnaast zijn studiediensten juist vaak bezocht door groepen die het goed doen. Beide sociologen wijzen erop dat initiatieven van de studenten zelf veel geschikter zijn om kwetsbare groepen te helpen.

Gert Sonck benadrukt dat, ondanks de huidige besparingen, de sociale projecten aan de VUB zullen blijven bestaan. De VUB probeert de financiering ervan maximaal op te nemen in haar vaste werking. “Voor onze universiteit is het heel belangrijk om niet alleen aandacht te besteden aan academische uitmuntendheid, maar ook aan het creëren van gelijke kansen. Als je ziet dat sommige groepen toch nog in het nadeel zijn, is het voor ons alle hens aan dek om er iets aan te doen.”

Sonck overlegde onlangs met de Brusselse studentenverenigingen Auxilio en Mixomnia. Mixomnia is een studentenvereniging die studenten met verschillende achtergronden in contact wil brengen met elkaar, om hen samen een maatschappelijke dialoog te laten aangaan. Daartoe organiseert Mixomnia allerlei debatten en lezingen.

Voorzitter Hamza Abatouy legt uit hoe zijn vereniging zich wil inzetten om studenten sneller hun weg te laten vinden naar het SBC: “We willen zorgen voor een betere communicatie tussen ons eigen tutorensysteem en dat van de VUB. In beide systemen begeleiden meer ervaren studenten de *lagerejaarsstudenten*.”

Maar waarom ligt het slaagpercentage voor bepaalde groepen studenten lager? “Daar bestaat vooralsnog geen eenduidig antwoord. Binnen onze organisatie doen we ons uiterste best om leden die het moeilijk hebben de weg te laten vinden naar de verschillende workshops en andere diensten van het SBC. Op die manier proberen we vooral om de drempel die er voor die studenten bestaat, weg te nemen.” ◆

HET SBC WORDT VERBOUWD

Millennials zijn van alle tijden

“Net zoals mijn Marokkaans haar, draag ik de stigmatisering een leven lang mee”

TEKST EN BEELD: EMILY SCHENNACH

We schrijven 1972 wanneer Sadies Choua geboren wordt in het Limburgse Bree. Haar moeder is Vlaams, haar vader Marokkaans. Heel haar leven is gekenmerkt door haar achtergrond en ze draagt al die ervaringen nog steeds mee. “Die belevenissen hebben een invloed gehad op heel mijn leven, nog altijd.”

Als jongvolwassene wordt haar generatie geconfronteerd met verschillende schakelpunten in onze geschiedenis: de val van de Berlijnse muur, de Zwarte Zondag en de Golfoorlog.

“Ik kom uit een gemengd gezin; via mijn vader heb ik Marokkaanse en via mijn moeder Vlaamse roots. Mijn kinderjaren waren zeer speciaal. Bree is een kleine en provinciale stad en die Marokkaanse achtergrond maakte heel

veel dingen moeilijk. Ik heb altijd het gevoel gehad dat ik een buitenstaander was. Dat wil niet zeggen dat ik niet aanvaard werd; ik was immers een normaal kind en er was niets bijzonders, maar toch had ik het gevoel dat iedereen in Bree mij kende.”

“In die tijd heerste er ook een algemeen idee dat alles wat uit het zuiden komt, minder en slechter is. Marokko, ja, dat was een vreemd land waar mensen wilde verhalen over ver-

telden. Het wordt met stereotypen geassocieerd en ik deed daar actief aan mee. Ik was zelf racistisch omdat ik zo Belgisch mogelijk wou zijn en ik niet met de Marokkanen geassocieerd wilde worden.”

“Het zijn de kleine dingen die het me moeilijk maakten. Ik weet nog dat ik als kind ooit pijnlijk op mijn hoofd was gevallen. Het enige wat de leerkrachten toen zeiden was: ‘Dat is niet zo erg, heb je gezien wat voor dik haar

dat kind heeft? Van dat Marokkaanse haar.’ De rest van mijn kindertijd heb ik toen, na het wassen van mijn haar, een muts opgezet zodat mijn haren niet zo dik zouden zijn. Je houdt daar een complex aan over.”

Wit eiland

“In het secundair onderwijs is dat allemaal nog een beetje erger geworden. Ik ging toen naar het lyceum in Genk en toen was dat een elitaire school waar je bijna geen vreemdelingen had. Dat was iets heel opmerkelijks voor Genk: het was een wit eiland in een multiculturele stad. Ik voelde me daar niet op mijn gemak, maar ik was wel zeer ambitieus en wou er naartoe. Ik wou van alles doen in mijn leven maar ik had mijn achtergrond gewoon niet mee: ik was Marokkaans en dat was gewoon niet zo mooi.”

“Daarom wou ik aan mijn academische achtergrond werken: ik moest investeren in het slim zijn en anderen bewijzen dat ik even intelligent ben. Hoewel ik uit een arbeidersgezin kom, heb ik een intellectuele basis meegekregen van mijn ouders. Als kind wou ik schrijfster worden en ik herinner me dat ik vaak naar het nieuws keek bij mijn grootouders. Ik zag dan zoveel interessante mensen op de televisie en droomde ervan om ook zo iemand te worden, maar tegelijkertijd dacht ik ook dat een meisje zoals ik daar nooit kon geraken. Ik kon me gewoon niet identificeren met de mensen op de televisie: dat waren allemaal blonde en blanke vrouwen en ik paste daar gewoon niet tussen.”

“Iedereen die wil, mag mijn naam gebruiken om een lening aan te vragen of om te solliciteren. Dan zullen ze wel merken dat ik hier geen voordeel uithaal.”

“Op mijn achttiende ben ik naar Brussel vertrokken om sociologie te studeren aan de VUB. Toen veranderde er heel veel. Ik verdween hier in de massa omdat ik terechtgekomen was in een echte multiculturele stad. De VUB daarentegen was dan weer blank, maar ik kwam tenminste wel terecht bij mensen die even geïnteresseerd en betrokken waren als ik. Zo waren er mensen die antiracistisch waren en waar ik me bij kon aansluiten.”

“Ik ben altijd heel actief geweest en

was toen lid van de Marxistisch-Leninistische Beweging (MLB). Het marxisme heeft me altijd al aangesproken. Ik zag Marx als een soort Robin Hood die het goed voorhad met de gewone mensen. Daar kon ik me zeer in vinden en op de VUB werd dat dan ook theoretisch omkaderd. De universiteit heeft mij gevormd, zowel maatschappelijk als persoonlijk.”

Historische schakelpunten

“De val van de Berlijnse muur leefde niet echt in Vlaanderen, buiten dat iedereen wel graag meestapte in dat elan van vrijheid en geluk. Ik hechtte daar een heel ander belang aan. Voor mij was dit gebeuren een vergroting van mijn wereldbeeld en het bepaalde hoe ik in de wereld wou staan. Een belangrijk fenomeen op een persoonlijk niveau dus. Terwijl iedereen zo blij was dat die muur was gevallen, had ik daar een paar kanttekeningen bij. Ik was er niet echt tegen, maar had gewoon heel veel vragen. ‘Wat gaat er dan nu gebeuren?’, ‘Wat is vrijheid?’, ‘Wordt dat door het Westen bepaald en is dat Westen wel zo goed?’”

“Op school kon ik daarmee bij niemand terecht, iedereen wou maar meevieren met Berlijn. Die gebeurtenis heeft mij toen aan het denken gezet en dat denken is nooit gestopt. De Berlijnse muur is dan wel gevallen, maar er zijn nog zoveel andere muren in de wereld: in Palestina en de Spaanse enclave in Marokko, bijvoorbeeld. Wat daar dan mee? En wat zo goed was voor Berlijn in 1989, was dat niet voor Cuba.”

“In die tijd was ik ook fan van Ulri-

ke Meinhof. Ik was geïnteresseerd in mensen die opkwamen voor een betere wereld. De middelen die ze gebruikten waren niet altijd positief en ik moest daarover nog een mening vormen, maar mijn idee was wel altijd: ze hebben een punt.”

“Meer nog dan de Berlijnse muur, heeft de Golfoorlog van 1990-1991 een grote invloed op mij gehad. Die oorlog heeft me de ogen doen openen. Het was de eerste keer dat je een oorlog live kon meevolgen, dat was ongezien en

heel belangrijk. Het is op dat moment dat ik meer dan zeker was dat er iets niet klopte in deze wereld. Ook besepte ik dat wat we via de media te horen en te zien kregen, niet altijd de waarheid weerspiegelde, maar een bepaalde bedoeling had.”

Zwarte Zondag

“Een andere belangrijke gebeurtenis uit die tijd was Zwarte Zondag op 24 november 1991. Het toenmalig Vlaams Blok behaalde die verkiezingsdag voor de eerste keer een grote overwinning. Mijn lief uit die tijd is toen, samen met twee vrienden, in hongerstaking gegaan en ik was daar natuurlijk ook bij betrokken. Die tegenreactie is door heel België gegaan en je voelde de maatschappij borrelen. Er was toen ook een petitie om evenveel handtekeningen te verzamelen als het Vlaams Blok stemmen had behaald. Dat waren heel boeiende tijden.

“Racisme was er altijd al, maar nu kwam dat plots volledig anders uit de hoek en dat lokt automatisch een reactie uit. Vandaag de dag is de situatie heel anders omdat het racisme bijna ‘normaal’ is geworden; je kan vandaag als een racist of extreemrechts persoon op de televisie spreken. Dat was vroeger ondenkbaar. Vandaag de dag doet het burgerinitiatief Hart boven Hard me denken aan die tijden.”

“Op mijn eenentwintigste heb ik mijn eerste kortverhaal gepubliceerd, twee jaar later heb ik mijn zoon gekregen en als late twintiger was ik in Burkina Faso om onderzoek naar soaps te doen. Daar ben ik er dan achter gekomen dat ik iets met film wou doen. Het schrijven en filmmaken heb ik mezelf geleerd.

“Het enige wat ik nog moest doen, was me losmaken van mijn andere jobs en voor de volle honderd procent voor mijn passie gaan. Ben ik een kunstenaar? Ben ik een filmmaker? Feit is dat dit een kwetsbaar beroep is, vooral financieel gezien dan. Aangezien ik ook een alleenstaande moeder was, moest ik er een paar keer over nadenken, maar uiteindelijk heb ik een bewuste keuze gemaakt en ik heb spijt dat ik het niet eerder heb gedaan. Ondanks al de dingen die ik heb bereikt, waarvan ik als kind alleen maar kon dromen, heeft die stigmatisering van mijn kindertijd en jeugd jaren zich voortgezet in heel mijn leven. Ook op professioneel vlak.”

Tweemaal positieve discriminatie

“Sommigen zeggen tegen mij: ‘Jij hebt voordeel van tweemaal positieve discriminatie’; ik ben immers een vrouw en een halve allochtoon. Iedereen die wil, mag mijn naam gebruiken om een lening aan te vragen of om te solliciteren. Dan zullen ze wel merken dat ik hier geen voordeel uithaal. Er wordt vaak een weg voor je uitgestippeld; als ik zeg dat ik rond het thema vrouwen wil werken, denkt iedereen meteen dat ik met onderdrukte moslima’s wil werken.”

“Ik heb mijn doel nog niet bereikt en ik heb me te veel laten doen door de obstakels. Zou ik terug in de tijd kunnen gaan, met de ervaringen die ik nu heb, dan zou ik met meer zelfvertrouwen door de wereld stappen en me beter in mijn vel voelen. In de toekomst wil ik nog een aantal taboes bespreekbaar maken. Ik wil de stereotypen niet bij de allochtonen maar bij de autochtonen leggen. Wij zijn het gewoon om zo snel met de vinger te wijzen, maar kijken nooit naar onszelf. Die dingen wil ik aankaarten: waar liggen de zere punten in onze maatschappij?”

“Mijn zoon studeert nu in Brussel en hij is heel anders voorbereid dan ik ooit was. Hij is ook maar een kwart Marokkaans of een kwart Belgisch, is blond en heeft blauwe ogen, maar heeft wel mijn achternaam en een Arabische voornaam. Hij is door mij opgevoed en ik heb hem heel bewust gemaakt van de dingen die het mij moeilijk maakten. Mijn ouders waren wel kritisch ingesteld, aan de keukentafel weliswaar, maar zeiden altijd dat ik naar buiten toe niet politiek moest reageren en normaal moest zijn. In die zin is mijn zoon een stuk vrijer opgevoed.”

“De combinatie van die vrijheid en dat bewustzijn, zorgt ervoor dat je op bepaalde dingen beter kan anticiperen. En hij is natuurlijk ook in Brussel opgegroeid, waar het minder uitmaakt waar je vandaan komt, omdat iedereen wel ergens anders van afkomstig is. Een groot verschil met Bree.”

Een verloren generatie anno 2014

Ik denk dat de universiteiten en hogescholen van vandaag steeds meer aandacht schenken aan het marktidee. Zo wordt er op een kunstschool bijvoorbeeld het vak Experimentele Film geschrapt. Universiteiten en hogescho-

“Studenten denken nu veel meer na over het economische aspect.”

len passen hun aanbod aan, om aan een economische waarde te voldoen. Je merkt die instelling ook al bij de studenten. Ik heb soms studenten op bezoek in mijn atelier en dan zeg ik: ‘Als ik in mijn film dertig minuten lang zwart beeld wil hebben, dan doe ik dat en ga ik me niet buigen naar de wetten van de markt.’ Veel studenten reageren dan geschokt en vinden dat je zoiets niet kan maken. Ze denken nu veel meer na over het economische aspect dan wij vroeger deden.”

“Maar aan de andere kant denk ik dat de doemscenario’s, die verteld worden

over de generatie van nu, jongeren juist zullen aanzetten om dingen te doen in plaats van stijf van angst niet te reageren. Je kan op een bepaald punt gewoon niets anders doen dan meestappen en actie voeren in een klimaat waar je rechten worden ontnomen. Het verschil met vroeger is dat het toen een stuk spontaner was en je werd bijna dagelijks gevraagd om mee te gaan betogen. Nu moet je er meer naar op zoek gaan en dus eigenlijk nog actiever zijn dan wij vroeger.”

De publieke ruimte is van mij

Opinie: De bezetting van de openbare ruimte

DOOR SABINE MIEDEMA

De openbare ruimte is een kostbaar goed in de stad: vrij toegankelijk en een ontmoetingsplaats voor iedereen die er woont of er op bezoek komt. Het is een uithangbord. Ook voor Brussel zijn de pleinen zoals Flagey, het De Brouckèreplein, het Sint-Gillisvoorplein en de Grote Markt plekken waar mensen samenkomen. Als een plek er voor iedereen is, wie bepaalt er dan hoe die eruitziet?

Brussel kruipt uit een diep dal. Nog in 2003 stelde Francois-Xavier De Donnea, op dat moment minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en voormalig burgemeester van de stad, dat Brussel sinds 1995 een trage maar voortdurende verslechtering ondergaat van de gemeentefinanciën. De reden van de dalende cijfers was volgens hem door de toename aan steuntrekkers bij sociale diensten.

Dat de situatie sindsdien veranderd is, kunnen we aan alles merken. In nog geen tien jaar tijd is vooral het centrum weer gaan leven. Wijken bloeien op, nieuwe cafés openen op plekken waar niemand wilde komen, buurten lijken veiliger te worden en men wil weer in het centrum komen wonen. Dit heeft wel tot gevolg dat de aantrekkingskracht van de rijkere middenklasse ook de huurprijzen doet stijgen. De pendelaar die geen zin meer heeft om uren in de file te staan heeft een fiets gekocht en vestigt zich dicht bij zijn werk. Klasseke gentrificatie is in volle gang.

Niet enkel de bewoners zelf lijken baat te hebben bij de nieuwe ervaring van de stad. Ook de politiek ziet zijn kans schoon om hier een slaatje uit slaan. In september werd bijvoorbeeld het Heilig-Kruisplein bij Flagey een weekend lang bezet door een groot Smart-dorp. Bij de promotie van het kleine stadsautootje hoorden luide muziek en een groot podium voor de dj. De baten voor de gemeente Elsene? 36.000 euro die besteed werd aan nieuwe kerstverlichting. Het evenement, dat voor veel protest van omwonenden en oppositie zorgde, is een enkel voorbeeld van de inname van de publieke ruimten in Brussel door privébedrijven. Maar er zijn nog vele andere voorbeelden te noemen. Zo vestigde

het *Pop-uprestaurant* van VTM zich wekenlang op het Muntplein.

Sluikreclame in de straten

Dit zijn voorbeelden waarin we duidelijk kunnen zien dat er voor beide partijen een ondubbelzinnig voordeel meespeelt. De stad faciliteert de ruimte en het privébedrijf geeft rechtstreeks geld aan de gemeente. Maar meestal zijn de kosten en baten van een evenement voor de stad niet zo zichtbaar. De kerstmarkt is op het eerste gezicht een gezellig evenement waar iedereen plezier aan kan beleven. De standhouders betalen de stad huur maar verdienen dit terug door de verkoop van drank en prullaria. Maar dit is zeker niet het enige waar de stad Brussel zijn geld aan verdient. Als we door de kerstmarkt lopen kunnen we op een paar seconden de hoofdsponsors eruit pikken. RTL heeft haar eigen lokaal voor een opnameruimte, Elektrabel geeft met een lichtshow tegen de Sint-Kathelijnekerk aan dat ze aanwezig is en door de Kersmarktroute heen worden we begeleid door Lotto-span-doeken.

Al het spektakel kan je als bewoner van Brussel een vervreemdend gevoel geven. De stadsbewoner wordt nog maar eens extra geconfronteerd met de commercialisering van de publieke ruimte. Het is rond de Beurs dan ook zoeken naar een bankje om rustig bij te komen.

Brussel maakt flink gebruik van haar publieke ruimtes om wat extra centen in de gemeentekas te krijgen. Dat het ook anders kan, bewijst de Franse stad Grenoble. Haar nieuwe groene burgemeester Éric Piolle wil af van de grote reclameborden. Hij noemt ze achterhaald en behorend tot een vorig tijdperk. Hierdoor heeft het stadsbestuur van Grenoble besloten om het

contract met de exploitant JC Decaux niet te verlengen. Door de crisis is de winst op de reclameborden een stuk kleiner geworden voor de stad; het is niet meer nodig om de straten visueel te bevuilen.

Brussel als 'tourist trap'

Voorals in de wintermaanden tijdens Winterpret lijkt het centrum zich om te vormen tot een spektakelstad. De toerist kan zich vanaf het centraal station laten meezuigen in de stroom van toeristen die zich door de smalle straatjes perst. Alles is voorzien: een groot scala aan eet- en dranktentjes helpt je aan eten en op elke straathoek staat een tijdelijk openbaar toilet. Onderweg passeer je nog Manneken Pis en de Grote Markt. De toeristische ruimte is een afgebakend gebied tussen de Vismarkt en het Centraal station. Dit fenomeen typeerde Erik Cohen in 1972 als de *environmental bubble*, de toeristische bubbel. Een bepaalde ruimte wordt gecreëerd voor toeristen, waarin zij volledig geregulariseerd worden. De toerist wordt gegidst langs plekken waar de authenticiteit van een stad of een land getoond wordt. Een beter voorbeeld hiervan is Brugge, waar het historisch centrum volledig in het teken staat van de toerist.

De vraag die oprijst: is Brussel een echte tourist trap aan het worden? Zo lang is het immers niet geleden dat toeristen enkel Manneken Pis, het Atomium en de Grote Markt bezochten. Nu toeristen ook eindelijk de wat minder voor de hand liggende plaatsen opzoeken, breidt ook het toeristisch gebied uit. Maar zelfs de minst avontuurlijke toerist verdwaalt weleens en merkt dat er een straat verderop alweer een woonwijk ligt. In vergelijking met steden als Parijs, Londen of

MARGOT OUIX | WINTERPRET 2014

Amsterdam is ons toeristisch gebied nog maar een kleine stoeptegels. De grote pleinen in de woonwijken zijn nog altijd van de bewoners zelf.

De angst voor disneyficatie

Brussel-Stad maakte eind november het nieuwe mobiliteitsplan bekend. De centrale lanen zullen autoluw worden en met verschillende verbindingslussen zullen de auto's beter uit het centrum wegstromen. Ook wil de gemeente vier nieuwe parkeergarages bouwen onder bestaande pleinen. Een daarvan aan het Vossenplein of Place du Jeu du Balle. Dit leidde tot een kleine volksopstand van bewoners. "Touche pas à mon jeu de Balle! Handen af van mijn Vossenplein", werd er geroepen door de betogers die op maandag 29 november aanwezig waren op de gemeenteraad. Het mobiliteitsplan werd toch goedgekeurd.

De angst regeert dan ook onder sommige inwoners van Brussel. Met de plannen voor een autoluw centrum lijkt de *tourist trap* in de maak. Men is bang voor de zogenoemde disneyficatie van het centrum. Het centrum zal nog enkel bestaan voor de toeristen, waar zij in de artificiële wereld van Brussel de macht hebben en waar enkel nog de grote bedrijven een zaak kunnen uitoebenen. Buiten dat centrum, achter het decor van de pracht en praal, zien we het arme Brussel met haar vele files door de woongebieden.

Die disneyficatie is ook waar sociologe Sharon Zukin over spreekt in haar boek *Naked City*. Volgens haar draait de kracht van een stad om authenticiteit. Steden streven er dan ook naar om

zo authentiek mogelijk te zijn. Iedere stad moet een eigen stempel krijgen. Maar juist die aantrekkelijkheid van de authentieke stad trekt meer bedrijven aan. De rijke toerist brengt geld in het laatje. De kleine bruine kroeg wordt vervangen door een Hard Rock Café en een klassiek Belgisch restaurant moet plaatsmaken voor een hippe bar. Met een parking onder het Vossenplein faciliteert men mensen van buiten de stad om de authentieke Vossenmarkt te bezoeken. De angst voor het verlies van de authenticiteit van de Vossenmarkt is reëel als die wordt overstroomd toeristen.

Een andere stad vormgeven

Ten slotte kunnen we ook kijken naar wat de verandering van de publieke ruimte betekent voor de bewoners zelf. Ook daar zie je een authenticiteit die moet plaatsmaken voor modernisering. In nog geen tien jaar tijd is de Dansaertstraat veranderd van een donkere straat naar een hippe fashionboulevard. De Oude Graanmarkt wordt nu ingenomen door mama's met hippe koetsen die een *café latte* komen drinken. De buurt wordt hier niet, zoals in het toeristengebied, ingenomen door groothandelaars en multinationals, maar creëert ook een vervreemding voor de bewoners die niet mee kunnen in de verhipping van de buurt.

De plaats mag nu wel aangenamer gemaakt zijn voor een bepaald publiek, er blijft een vorm van machteloosheid voor de mensen die daar niet bij horen. Wie niet weet wat een *latte* is, durft niet meer de stap te nemen om het pu-

blieke gebied van de Dansaertwijk binnen te gaan. Zo ontstaat er in Brussel ook een bepaalde segregatie in de publieke ruimte die niet veel te maken heeft met verlies van authenticiteit door toerisme, maar wel door het verlies van authenticiteit door homogenisering van een gebied.

Wat te doen met Brussel?

De gemeente en het gewest hebben de moeilijke taak om van Brussel een heterogene stad te maken waar wonen en toerisme samen kunnen gaan. Dit betekent wel dat de beleidsmakers zich sterk moeten opstellen tegen de verleiding van het grote geld dat toerisme met zich meebrengt. De grote publieke ruimten zijn natuurlijk een perfect middel om groot geld binnen te halen. Juist als de weegschaal snel kan kantelen van een authentiek evenement naar een evenement waar Brussel veel aan kan verdienen, is de verleiding van de commercialisering toch erg groot, zoals bij de kerstmarkt en de parking onder het Vossenplein.

We moeten ook niet vergeten dat, hoewel Brussel nu in een stijgende lijn zit, er nog altijd een derde van de Brusselse kinderen in armoede wordt opgevoed, vaak in buurten waar de pleinen en straten nog altijd niet bedoeld lijken te zijn om er heen te gaan. De komende jaren zal dan ook uitwijzen of de stad zal kunnen omgaan met de verleidingen die het nog te wachten staat en het lef heeft om ook in de mindere buurten te gaan voor een publieke ruimte voor iedereen. ♦

“Het gaat om dat unieke, vluchtige moment dat je niet kan terugspoelen”

K-Team: het jongerenteam van het Brusselse Kaaitheater nodigt uit

DOOR LARS BREULS

Het Brusselse Kaaitheater heeft sinds enkele jaren een jongerenteam, het K-Team. Het is een gevarieerde groep jongeren tussen zeventien en vijftienvijf jaar met een gezamenlijke passie voor podiumkunsten. Elke maand selecteren ze een voorstelling uit de programmatie van het Kaaitheater waarvoor ze jongeren warm willen maken. *De Moeial* had een gesprek met Elke Depreter, Isabelle Vander Stockt en Hilde Peeters.

Hoe is het initiatief voor het K-Team ontstaan? En vanwaar de noodzaak?

Elke: “Vanaf het begin was het de bedoeling om het Kaaitheater meer naamsbekendheid te geven bij jongeren. In eerste instantie bleef het eerder een kleinschalig initiatief: een team van jongeren werd samengesteld, die vervolgens voor bepaalde voorstellingen iemand uitnodigde. Op die manier leerde die persoon dan het Kaaitheater kennen. Vanaf dit jaar hebben we de formule uitgebreid en werden er een aantal nieuwe initiatieven opgenomen. Het selecteren van een maandelijks voorstelling is een van deze ideeën. Ook hebben we een facebookgroep opgericht om zo jongeren op de hoogte te houden van onze activiteiten. Er verschijnt ook randinformatie over de geselecteerde voorstellingen op deze pagina.”

Isabelle: “Sinds kort werken we bovendien samen met XL Air. Maandelijks kondigen we op deze studentenradio onze geselecteerde voorstelling aan.”

Hilde: “Als ik rondleidingen geef aan klassen uit het secundair onderwijs, merk ik steeds dat jongeren zelden naar het theater gaan. In klasverband gebeurt dat wel, maar weinig jongeren vinden daarbuiten zelf de weg naar het theater. Er blijkt op dat vlak een zekere drempel te bestaan. Jongeren gaan bijvoorbeeld wel vaak samen naar de bioscoop. Iemand meevragen naar het theater is minder evident. Maar waarom is dat eigenlijk zo? In het Kaaitheater kunnen jongeren elke voorstelling bijwonen voor acht euro, dus een ticket kost hier zeker niet meer. We willen, zeg maar, de deur

openzetten zodat jongeren eens een keer kunnen komen kijken.”

Isabelle: “Het is inderdaad bevorderlijk als er ook andere jongeren aanwezig zijn met wie er gepraat kan worden over de voorstelling, zodat ze niet in hun eentje een voorstelling moeten bijwonen. Bij film weet je wat je kunt verwachten en hier misschien niet. Het heeft wellicht te maken met de schrik voor het onbekende.”

Elke: “Het hangt ook af van de voorstelling. Er zijn zeker voorstellingen die niet interessant zijn voor iedereen. Daarom maken we ook een selectie op basis van wat wij vermoeden dat jongeren kan interesseren. De eerste voorstelling die we selecteerden ging bijvoorbeeld over de genocide in Rwanda. Dat is een belangrijke historische gebeurtenis die in een pakkende voorstelling is gegoten, die niet louter speelde op het sentiment, maar ook de mechanismen achter de gebeurtenissen trachtte bloot te leggen.”

Op basis van welke criteria selecteren jullie de voorstellingen?

Hilde: “Onze artistiek directeur maakt in eerste instantie een ruime voorselectie. Er spelen wekelijks ongeveer drie voorstellingen in het Kaaitheater, dus dat levert toch een dikke jaarcatalogus op. Op voorhand worden daaruit al een aantal voorstellingen gekozen die jongeren kunnen aanspreken. De uiteindelijke keuze is dan aan het K-Team. Er worden verschillende criteria in acht genomen.”

Elke: “Er zit ten eerste voldoende variatie in de selectie. Eigenlijk komen podiumkunsten in de brede zin van het woord aan bod: zowel tekst-, dans- en muziekvoorstellingen worden geselecteerd.”

teerd.”

Hilde: “We willen ook jong talent bij andere jongeren in de kijker plaatsen. Deze maand hebben we bijvoorbeeld voor de dansvoorstelling van Radouan Mriziga gekozen. Dat is een jonge Marokkaanse danser die zijn eerste solovoortelling heeft gemaakt.”

Elke: “Het is inderdaad iemand die nog volop zijn artistieke stempel aan het ontwikkelen is.”

Isabelle: “We hebben hem ook bezocht vorige week ter voorbereiding van onze uitzending op XL Air. Het is interessant om vooraf een gesprek te hebben, want zo kunnen we ook meer vertellen dan louter de voorstelling aankondigen.”

Wat is er zo eigen aan de programmatie van het Kaaitheater?

Hilde: “We hebben een zeer internationaal programma. Ik vind dat een belangrijk aspect. De voorstellingen in het Kaaitheater zijn bovendien niet altijd vanzelfsprekend. Het strijkt weleens tegen de haren in. We spelen ook in op actuele thema's, waar dan vanuit verschillende invalshoeken naar gekeken wordt. Zo worden er ook lezingen en debatten georganiseerd.”

Elke: “Studenten uit het hoger onderwijs, die bijvoorbeeld bezig zijn met economische of ecologische vraagstukken, kunnen hier zeker terecht voor debatten, maar zeker ook voor voorstellingen en optredens die vaak vanuit een ander perspectief naar deze problematieken kijken.”

Heeft het K-Team al veel jongeren kunnen bereiken?

Hilde: “Het initiatief staat nog in zijn kinderschoenen, omdat we onze aanpak nog maar sinds kort gewijzigd hebben. We moeten inderdaad nog

sterk aan onze bekendheid werken. Nochtans is er zeker een potentiële groep jongeren die we volgens mij moeten kunnen bereiken. We merken bijvoorbeeld dat er gretig gebruik wordt gemaakt van het kortingstarief voor jongeren, maar het K-Team is minder bekend bij hen.”

Isabelle: “We zijn zowel voor als na de voorstellingen aanwezig, maar we willen ook groeien in dat opzicht. We willen meer zichtbaar aanwezig zijn.”

Welke boodschap willen jullie uitdragen?

Elke: “We willen de veronderstelling dat theater altijd complex is, tegenspreken. Zeker over de programmering in het Kaaitheater leeft soms de opvatting dat het om elitair, minimalistisch of soms juist zeer complex theater gaat. Dat geldt zeker niet voor alle voorstellingen. Een voorstelling is vaak een mooi samengaan van die vormelijke bijzonderheden, waardoor men ook echt geraakt kan worden door een bepaald verhaal dat op scène wordt gebracht. Het is de moeite om die beleving over te brengen naar jongeren.”

Hilde: “We zijn nu bezig met een filmpje dat jongeren het proces moet to-

nen dat aan een voorstelling voorafgaat. Een voorstelling speelt doorgaans twee avonden in het Kaaitheater, maar daarvoor moet er twee volle dagen opgebouwd worden. Dat voorbereidend werk is doorgaans onzichtbaar voor de meeste mensen. We willen uitdragen naar jongeren dat het een unieke ervaring is om tijdens zulke voorstellingen in de zaal te zitten. Over het creatieproces van een voorstelling heb ik dan nog niet gesproken.”

Isabelle: “Mijn enthousiasme groeit ook door kennis te krijgen van het ontwikkelingsproces van een voorstelling. We lezen bijvoorbeeld over een voorstelling, praten er onderling over of we voeren een gesprek met de spelers, zoals dat interview voor XL AIR waar ik het over had. Het is gewoon leuk om dat met andere mensen te delen.”

Hilde: “Uit onderzoek blijkt dat cultuur voor jongeren vaak een negatieve bijklank heeft. Cultuur is saai en vervelend. Dat onderzoek wijst eveneens uit dat cultuur vaak gelijkgesteld wordt aan theater en musea. Nu, cultuur is uiteraard breder, maar waar ik me zorgen over maak is dat als cultuur negatief beschouwd wordt, en cultuur gelijk zou zijn aan theater, dat theater

saai zou zijn. Maar dat is het niet, en dat is ook wat we proberen te tonen. Dat theater je kan ontroeren, dat het een unieke ervaring is.”

Isabelle: “Dat vind ik ook het bijzondere. Het gaat om dat unieke en vluchtige moment dat je niet kan terugspoelen.”

Hilde: “Maar het gaat verder dan louter die voorstelling. Het is ook interessant om erna te praten met anderen over de vertoning. Dan kan je aangeven waarom iets je wel of niet raakt. Dat kan heel persoonlijk zijn. Het kan ook weleens zijn dat je een voorstelling niet goed vindt. Maar ook dan is het interessant om te zeggen waarom het jou niets deed.”

Elke: “Zeker in de huidige maatschappelijke en politieke context, waarbij de cultuursubsidies van alle kanten worden aangevallen. Ik bedoel: daar wordt veel over gezegd. Ik zou willen zeggen: vooraleer je daar voor jezelf een mening over vormt, kom gewoon eerst eens kijken wat hier gebeurt, wat daar al dan niet de relevantie van is. Maar kom gewoon kijken. En dan zal je zien dat er in ieder geval een groep jongeren is die er absoluut het belang van inziet.” ♦

Egide bezoekt een subjectief selectief en afgewerkt geheel

Straatlantaarns: “No museum”

DOOR EGIDE VAN DER HEIDE

Op maandagmiddag laat mijn rooster het toe om een uitstapje in te plannen. Een museumbezoek zag ik wel zitten. Helaas zijn op maandag de meeste musea in Brussel gesloten. Maar niet getreurd, er is een museum dat 24 uur op 24 open is: Musée du Réverbère. Dit museum is niet gelegen aan de befaamde Kunstberg, maar in de buurt van het andere koninklijke paleis in Laken.

Musée du Réverbère klinkt voor de niet-Franssprekenden onder ons als een cultureel zeer verantwoorde bestemming, maar in werkelijkheid is het niets meer en niets minder dan het openluchtmuseum van de straatlantaarn. In 1825 mocht Brussel zich namelijk gelukkig prijzen om als eerste stad op het Europese vasteland straatverlichting te introduceren in de vorm van gaslantaarns. Dat verdient natuurlijk een trots eerbetoon op een prominente plek, bijvoorbeeld ... in de welbekende Emile Delvastraat, in de Lakense Haard.

De metro brengt mij naar dit deel van de stad dat ik nog niet eerder had bezocht. Het station Bockstael uitkomend, doemt het imposante gemeentehuis van Laken op. De toren die dit gebouw siert, doet mij denken aan die van het gemeentehuis van Sint-Gillis. Wat mij op zijn beurt weer doet denken aan de televisieserie *Flodder* waarin laatstgenoemd raadhuis dienst doet als de werkplek van de sukkelende ambtenaar Sjakie. Omdat ik deze televisieserie ronduit hilarisch vind, zet ik met een grijns op mijn gezicht koers richting De Haard.

kenmerkt deze wijk zich door sociale woningbouw. Na een korte wandeling zie ik ter hoogte van Restaurant en Grill Delva (er kan ook gebowld worden!) een aantal straatlantaarns opdoemen die zich verenigen in verscheidenheid. Bijna allemaal lelijk grijsgroen van kleur maar van een zeer uiteenlopende vorm. Dit moet het museum zijn, denk ik opgewekt. Eén paal steekt er ver bovenuit en siert zichzelf door zijn lantaarn te laten rusten aan een elegante krul gedecoreerd met tierlantijntjes. De lantaarns zijn mooi opgesteld tegen de achtergrond van prachtige, gerenoveerde, klassieke en eclectische gevels. Dat kan ik wel waarderen.

Vol goede moed stap ik richting de eerste paal van de rij. Ik ben niet erg kunstig aangelegd en stel daarom een audiotour in een museum zeer op prijs. Als leek vind ik het heerlijk als er iemand met een aangename stem instructies geeft over waar je zoal op moet letten, al starend naar het tentoongestelde. Zonder dergelijke uitleg ben ik snel uitgekeken. Maar goed, ik ging er uiteraard niet vanuit dat er bij dit openluchtmuseum een juffrouw audiotours zou zitten uitdelen, maar ik

gunt, geeft niet meer weer dan het nummer, de naam, de vroegere plaats (iets dat door slijtage niet meer leesbaar is) en het jaartal van de lantaarn. Zo heet nummer één *Belgica* en stond deze lantaarn in Brussel rond het jaar 1890. Het is een gaslantaarn, neem ik aan, aangezien er een klein onstekingslichtje brandt. Toch bijzonder.

Paros

Ik wandel door naar de lantaarn met de krul die al direct bij aankomst de aandacht op zich vestigde. Terwijl ik naar boven sta te turen, komt er een museumbewoner met baard en gehuld in een wit gewaad zijn eclectische gevel uitstappen met twee zakken pmd-afval in zijn handen. Zonder gêne smijkt hij zijn rotzooi tegen nummer vier: *Suspendu avec Crosse* uit omstreeks 1912. Ik groet hem en vraag, al wijzend naar de kunstwerken, of hij weet dat hij aan een museum woont. “Museum?” Stellig, maar met een grijns op z'n gezicht gaat hij verder: “No, no, no, ... Here? ... No museum.” Z'n blik wordt wat zorgelijker en ik zie hem denken: “Dit hier is een lantaarnpaal, vriend.” Even lijkt hij nog iets te willen zeggen ter onderbouwing van z'n statement, maar dan zucht hij en wenst me een nog goedenavond, waarna hij rechtsomkeer maakt en terug zijn huis binnengaat.

Ik moet het hem nageven, de omgeving wekt niet de indruk van een museum. Hoewel de gevels aan de ene straatkant nog architectonische waarde herbergen, kenmerkt de overzijde zich door vervallen loodsen en flats. Ik zet mijn wandeling voort en kom nog langs lantaarns met namen als *Laprade* (± 1933 Elsene), *Poteau en bois et col de cygne* – Houten paal en Zwa-

Z'n blik wordt wat zorgelijker en ik zie hem denken: “Dit hier is een lantaarnpaal, vriend.”

Audiotour

Anders dan de naam doet vermoeden, geeft deze buurt een nogal kille indruk. In contrast met de vorstelijke residentie even verderop,

had op z'n minst bij elke paal een bordje verwacht dat enige achtergrondinformatie over de lantaarn in kwestie geeft.

Ik kwam bedrogen uit; het kleine stukje tekst dat men de bezoeker wel

nenhals – (± 1946 Waver) en de Elsen-
se *Axiale* uit 1930 (heel speciaal want
hangend aan een koord boven de weg).
Nee, zonder dollen, stuk voor stuk
bijzondere lantaarns die mij alleen
maar nieuwsgieriger maken naar de
oorsprong van hun ontwerp. Maar he-
laas.

De laatste lantaarn staat om de
hoek en heet *Paros Schröder*. Het is de
modernste van allemaal, daterend van
1993. De minder elegante vorm van *Pa-
ros* in mij opnemend zie ik de reguliere
straatverlichting in de zijstraat die ik in-
sla aangaan. Terug om de hoek kijkend
richting het museum zie ik dat de ande-
re veertien lantaarns ook zijn ont-
stoken. Wat zullen we nou krijgen? Net
op het magische moment van de ontste-
king, sta ik te kijken naar de kapotte in
het rijtje. Want *Paros* blijft uit van-
avond. De lantaarns geven bijna al-
lemaal een verschillend licht, waarvan
nummer tien *TL Fluo* veruit het onaan-
genaamste produceert. Ik besluit dat ik
het warme maar felle licht van de
gaslantaarns het mooiste vind en houd
het voor gezien; het wordt tenslotte
donker.

Camouflagekunstwerk

Enigszins teleurgesteld, maar niet
zo teleurgesteld als toen ik Manneken
Pis voor het eerst zag, keer ik huis-

waarts. Thuis toch maar eens op in-
ternet kijken waarom het museum nu
precies in Laken ligt en welk doel het
dient.

Zoekend over het straatlantaarn-
museum toont de zoekmachine mij
voornamelijk suggesties voor hotels in
de buurt van het museum, alsof het
een grote trekpleister is. Ik klik een aan-
tal sites aan in de hoop om een review
van nog een verdwaalde toerist te vin-
den, maar tevergeefs.

Uiteindelijk stuit ik op de tekst die de
gedachtegang achter het museum ver-
woordt. De tekst maakt mij duidelijk
waarom het educatieve aspect, dat een
museum naar mijn idee behoort te
hebben, ontbreekt. Zo staat er onder
andere dat het de bedoeling heeft om
“kunst te integreren in de sociale woon-
wijken.” ... “Het is als het ware een
camouflagekunstwerk.” En even ver-
der: “Een museum dat zowel onze ver-
wachtingen als de traditionele reacties
van de museale instellingen ter discus-
sie stelt?” Kijk eens aan. Maar nog het
meest onder de indruk was ik van de
volgende zin:

*“Het Museum is en wordt voorgesteld
als een subjectief selectief en afge-
werkt geheel, dat op zichzelf volstaat
en symbiotisch verbonden is met en
ontworpen is voor de bestemming en*

*de context waarin het wordt tentoon-
gesteld.”*

Potverdorie zeg, als ik het niet
dacht. Ik had het niet zo onder-
derdaad. Ik ben met totaal de verkeer-
de instelling deze tentoonstelling gaan
bezoeken. Met de verwachting iets te
leren van de geschiedenis van de Brus-
selse straatverlichting kwam ik van een
koude kermis thuis. Het is juist de
bedoeling om mijn verwachtingen en
traditionele reactie op het museum ter
discussie te stellen en de tentoonge-
stelde straatlantaarns dienen voor-
namelijk en allereerst als ...
straatlantaarns.

Voor de toevallige passant een
prachtig aanzicht, maar voor de muse-
umbezoeker is het misschien wat ka-
rig. Ik denk te begrijpen dat bordjes
met informatie niet passen binnen het
project omdat het zijn *symbiotische
verbinding* met de omgeving wellicht
zou verbreken. Maar toch, ik zou het
leuk vinden als er een folder beschik-
baar is, of nog beter een te downlo-
aden audiotour voor op je slimme
telefoon, die de bezoeker informatie
geeft over de lantaarns. Op die manier
maak je het voor iemand die helemaal
naar Laken afreist om het museum te
bewonderen toch een tikkeltje inte-
ressanter, zonder de verschijning van
het geheel aan te tasten.

Enfin, terugdenkend aan de beste
man met de baard moet ik conclude-
ren dat hij het helemaal heeft be-
grepen. De *Suspendu avec Crosse* voor
zijn huis is er in de eerste plaats neer-
gezet voor hem als bewoner van De
Haard; hij wilde mijn verwachting en
traditionele reactie op het museum di-
rect ter discussie stellen, maar zag
waarschijnlijk dat het daar nog te
vroeg voor was. Daar komt hij nog wel
achter: *no museum.* ♦

Taking back the streets

Street Art treedt uit de schaduw

TEKST EN BEELD: SOFIE VAN WAEYENBERGHE

Begin december brak Dubai het wereldrecord voor de langste graffititekening. Met een meer dan twee kilometer lange tekening – langer dan het hoogste gebouw ter wereld – en zeven duizend spuitbussen zet het oliestaatje zich op de kaart van de street art.

Ook in Gent kennen ze het fenomeen al; een graffiti-route loodst je door de binnenstad langs de mooiste muurschilderingen en graffititekeningen. Onbekend is onbemind, dachten we bij *De Moeial* en we boksten een street-artroute in elkaar die je in een uurtje van het Zuidstation naar Manneken Pis brengt.

Street Art, het bestaat al sinds de mensheid kan tekenen en werd toen wellicht ook al verguisd. Street artists beginnen vaak als taggers, maar de mannen met talent vind je ook op tekenacademies en kunstscholen. Zij die zich daar te veel in een richting geduwd voelen, komen niet zelden met hun kunst op de straat terecht. Op stationsmuren, in achterafstraatjes en op werven staan tussen de zwarte en groene fluorverfstrepen soms echte pareltjes te blinken. Loop even met ons mee.

Op het kruispunt met de Zuidlaan worden we bijna bedolven onder de street art. Op een elektriciteitsmast op

de spoorwegbrug zien we de tag *Idiot*. *Idiot* is één van de bekendere taggers in het graffiti-landschap. Zijn tags duiden, samen met die van collega's Mehor, Nawas, Zeser en War op langs snelwegen, spoorlijnen en in steegjes.

Geslepen

Taggers zijn een aparte categorie binnen de street art. De tag is de kunst, wat een zeker egocentrisme doet vermoeden, maar de uitvoering is daarom niet minder minutieus. Indrukwekkend, zeker als je de locaties en grootte van sommige tags bekijkt. Langs spoorwegen, over snelwegen, meestal in het donker én illegaal; dit is iets wat je moet willen doen.

Rechts over de brug staat het teken van nog zo'n bekende street artist. Potloden in de meest vrolijke kleurtjes sieren al enkele jaren de Brusselse straten. Ze worden getekend door het collectief *Les Crayons*, of *Créons*, zo u wil. Deze groep graffiti-spuiters heeft een meute online fans en organiseerde onlangs in Schaarbeek een eigen ten-

toonstelling, *Mine De Rien*, waar een hoop volk en heel wat media op afkwamen. Trouw aan de basisconcepten van de street art was de vernissage tijdelijk en gehuld in mysterie. Ook dicht bij de VUB zijn er trouwens een aantal potloodjes te vinden, zoals in de Woonwijkstraat in Elsene.

Terug naar de tocht. Ook onder de brug zien we een hele reeks kunstwerken. Net als veel grote steden probeert Brussel het vandalisme een halt toe te roepen door enkele artiesten de bruggen en andere *usual suspects* te laten opsmukken. De gevolgen zijn duidelijk: graffiti bedekt de ingekaderde werken onder de hele brug. Vaak zijn het tags, rebellie of ongenoegen uitgedrukt in verf, maar occasioneel zit er een pareltje tussen. Zoals de groenpaarse octopus die netjes onder de door de stad aangebrachte kunstwerken staat te glunderen.

Bonoms spin

Vanuit de Rogier Van Der Weydenstraat is het maar een kort eindje via

de Ursulinenstraat naar het Sint-Jan-Berchmanscollege. Het statige bouwwerk wordt bijna volledig omsingeld door graffiti, maar kan zich wel beroemen op één van de bekendste werken uit Brussel: de spin van Bonom. Het oranje-rode dier strekt zich uit over twee verdiepingen aan appartementsblok, dreigend en levens-

echt. Bonom is een legende in Brussel. Met een internetaanhang om u tegen te zeggen, een website en een vrij typerende stijl kon succes voor de Parijzenaar niet uitblijven. Van 2005 tot 2010 tekende Vincent Glowinski – zo heet de man – vogelvrij op de Brusselse woestijn van blinde muren en verlaten kantoorgebouwen. In 2010 liep hij tegen de lamp en werd veroordeeld tot vrijwilligerswerk. Enkele maanden nadien tekende hij echter alweer een naakte vrouw op het Stefaniaplein. Hij kan het niet laten. Intussen is Bonom een merk geworden: de man organiseerde zijn eerste vernissage uiteraard in Brussel.

Uiteindelijk botsen we op de Lombardstraat. Wie naar rechts gaat, ziet aan zijn linkerkant, net voor het kruispunt met de Stoofstraat, een interessante mural. De onbekende artiest zette een koppel in superheldenplunje en laat hen toch klagen over dagelijkse dingen. Let vooral op het detail in dit werk, zoals de naam op de verdoken *friterie*.

Wie nog de Stoofstraat ingaat ziet

onvermijdelijk Kuifje verschijnen. Daarmee zijn we aan het einde van deze rit gekomen. Zolang vandalen nog de muren beheersen, blijven ze wel-

licht nog in de schaduw van grote musea, maar vaak is dat precies waar ze willen zijn. ◆

KMEERON

ZWAKKE
EERSTE JAARS
AAN KUL
VOORTAAN
ZWAAR
GESMURFT...

GNIHHHH!!!
NIET GESTLAAGD!
NIET GESTLAAAAGD!

IDEE NAAR
JOREN JANSSENS

